

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 7

רני ושמחי בת ציון כו'

”רוני ושמחי בת ציון”

שלושת הכינויים של ישראל במדרש — בת, אחות ואם — הם שלוש דרגות בעבודת ה': מי שמקבלת אהבה מלמעלה; בעל התורה שמברר את העולם; ומי שמסירות הנפש שלה מולידה את גילוי האלוקות. לעתיד לבוא תתרומם ה"בת", זו שעברה בירור, למעלה מכולן.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/7/

הנקודה

שלושת הכינויים של ישראל במדרש – בת, אחות ואם – הם שלוש דרגות בעבודת ה': מי שמקבלת אהבה מלמעלה; בעל התורה שמברר את העולם; ומי שמסירות הנפש שלה מולידה את גילוי האלוקות. לעתיד לבוא תתרום ה"בת", זו שעברה בירור, למעלה מכולן.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע ישראל נקראת "בת", ומדוע הנשמה נקראת "נר הוי" ואלו ה' נקרא נר הנשמה. ה' אינו משתנה בעקבות הבריאה; ידיעתו את העולם היא בבחינת "גלוי וידוע", ואינה מקיפה אותו. שלוש פעמים "קדוש" מכוונות לאותיות שם הוי"ד היא הצמצום שבאמצעותו יכולים להתקיים העולמות והתענוג של הנשמות בעולם הבא. הנשמה "מהללת", כלומר מאירה, כשהיא ממשיכה את הוי"ד באמצעות המצוות. הנשמה נושמת ברצון ושוב: הרצון הוא מסירות נפש בקריאת שמע, מסירת הרצון; השוב הוא תורה והלכה, שעל ידן נעשית לה' דירה למטה. מי שאינו יכול להגיע לאהבה זו באמצעות התבוננות זקוק לתורה ולמצוות – "כי אתה נרי" – ולחשבון נפש; זו ה"בת", שמקבלת אמת ואהבה מלמעלה. ה"אחות" היא בעלת התורה, שהכרעותיה ההלכתיות מפרידות בין טוב לרע ומפילות את הקליפה. ה"אם" היא מסירות נפש באמירת "אחד", שממשיכה תורה משורשה. נספח קושר את שלושת אלה לייחודים הנרמזים בנר חנוכה.

מבנה

1	בת, אחות ואם	¶11-2
	שלושת הכינויים של ישראל במדרש הם שלוש דרגות בעבודה; וכן מתעוררת השאלה על שני הפסוקים העוסקים ב"נר".	
2	ה' אינו משתנה בעקבות הבריאה	¶13-6
	"כל הנשמה תהלל" פירושו תאיר; העולמות אינם פועלים שינוי בה', והוא יודע אותם בבחינת "גלוי וידוע", בהיותו קדוש שלוש פעמים.	
3	אותיות השם והצמצום	¶17-9
	שתי ההי"ן הן מחשבה ודיבור; הוי"ד היא צמצום, שבאמצעותו מתקיימים העולמות והתענוג של הנשמות בעולם הבא.	
4	המצוות יוצרות את גן עדן	¶10
	שכר המצווה הוא המצווה עצמה: באמצעות המצוות מורידה הנשמה את הוי"ד לה"א עילאה, וכך היא מאירה כנר.	
5	נשימה: רצון ושוב	¶11-16
	הנשמה חיה ברצון ושוב; הרצון הוא מסירת הרצון בקריאת שמע, והשוב הוא תורה והלכה; למעלה הם מביאים צמצום והמשכה.	
6	"כי אתה נרי": הבת	¶17-21
	התבוננות לבדה אינה יכולה לעורר אהבה זו; תורה, מצוות וחשבון נפש מסלקים את החושך, וה"בת" מקבלת אמת ואהבה מלמעלה, בבחינת יעקב.	

7	האחות: בעלי תורה	¶22-25
	לימוד התורה מפריד בין טוב לרע ומפיל את הקליפה; דבר ה' מדבר בקולו של הלומד, וישראל נעשים תאומים לה'.	
8	האם: מסירות נפש באמירת "אחד"	¶26-27
	יש לחבר את התורה למסירות נפש, הממשיכה תורה משורשה; זו בחינת "אם", ולעתיד לבוא תתרומם ה"בת" למעלה מכולן.	
9	נספח: נר חנוכה	¶28-29
	המתברר והמברר; שלושה ייחודים של הוי" שסכומם נר; העלייה העתידית של ה"בת" לדרגת כתר.	

מושגים

רצוא ושוב רצוא ושוב

הקצב של הנשמה, בדומה לנשימה ולפעימות הלב: הכמיהה לעלות אל ה' והשיבה לעבודה למטה.

מסירות נפש ומסירות נפש

כאן הכוונה למסירת הרצון כולו לה', ובייחוד באמירת "אחד" בקריאת שמע.

צמצום צמצום

הסתרת אור אין סוף, המסומלת באות יו"ד, שבלעדיה לא היו יכולים להתקיים לא העולמות ולא התענוג של הנשמות.

ארבע אמות של הלכה' אמות של הלכה

הלכות התורה, שבאמצעותן בא ה' הקדוש והמוכדל לשכון בעולם.

יעקב וישראל יעקב וישראל

שתי דרגות בנשמה: יעקב עדיין נאבק ומקבל אמת מלמעלה; ישראל כבר התגבר.

מתברר ומברר מתברר ומברר

ה"בת" היא הדבר שמתברר; ה"אחות", בעלת התורה, היא המבררת.

קטע 1 • 11-2

בת, אחות ואם

1 רני ושמחי¹ בת ציון² כו'. להבין למה נקי כנס"י בשם בת כמו בת ציון בת ירושלים.³

"רני ושמחי בת ציון" וכו'. [יש להבין] מדוע כנסת ישראל נקראת בשם "בת", כמו "בת ציון", "בת ירושלים"

המאמר פותח בפסוק מזכריה, הנקרא בהפטרות שבת חנוכה, ובו עם ישראל מכונה "בת". השאלה היא מדוע כנסת ישראל, העם כולו בקשר המאמר פותח בפסוק מזכריה, הנקרא בהפטרות שבת חנוכה, ובו עם ישראל מכונה "בת". השאלה היא מדוע כנסת ישראל, העם כולו בקשר

שלו עם ה', נקראת דווקא בת

הנה איתא במדרש משל למלך⁴ כו' לא זו מחבבה עד שקראה בתי כמ"ש שמעי בת⁵ וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך כו'

והנה איתא במדרש: "משל למלך" וכו': "לא זו מחבבה עד שקראה בתי", כמו שכתוב: "שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך ויתאו המלך יפיך" וכו'.

המדרש מדמה את אהבת ה' לישראל לאהבתו של מלך לנערה, שהלכה וגברה עד שקרא לה בתו. הפסוק מתהלים, הפונה אל "בתי" ומבטיח שהמלך יחפוץ ביופייה, מובא כהד לדבריו של המלך שקרא לה כך לראשונה.

(ופי' יפיך הוא כמו בחי' רעיתי יפתי). לא זו מחבבה עד שקראה אחותי וכמ"ש אחותי רעיתי.⁶

"לא זו מחבבה עד שקראה אחותי", כמו שכתוב: "אחותי רעייתי" (ופירוש "יפיך" הוא בדומה לבחינת "רעייתי יפתי").

בהערת אנג קצרה נאמר שה"יפתי" שבו חפץ המלך הוא אותה מעלה ששיר השירים מכנה "רעייתי יפתי". אהבת המלך מוסיפה לגדול, והוא קורא לה "אחותי", כפי שנאמר בשיר השירים: "אחותי רעייתי".

לא זו מחבבה עד שקראה אמי וכמ"ש צאנה וראנה בנות ציון⁷ במלך שלמה בעטרה שעטרה⁸ לו אמו⁹ כו' וכתוב הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו¹⁰ ולאמי כתיב:^{11,12}

"לא זו מחבבה עד שקראה אמי", כמו שכתוב: "צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו" וכו'; ועוד כתוב: "הקשיבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו" — וכתוב "ולאמי".

בשיא אהבתו המלך קורא לה "אמי". שיר השירים מדבר על העטרה שבה עטרה אמו של המלך שלמה את ראשו, והפסוק בישעיהו כותב את המילה "לאומי" באופן המאפשר לקרוא אותה "לאמי". כך מופיעים שלושה שמות — בת, אחות ואם — שהמאמר עתיד להסביר.

2 והנה להבין ענין ג' בחי' אלו בעבודת ה' שיש ג' מדרגות בישראל שע"ש כך נקראו בבחי' הללו.

והנה יש להבין את עניינן של שלוש בחינות אלה בעבודת ה': יש בישראל שלוש דרגות, ועל שם כך הם נקראים בשמות הללו.

שלושת השמות — בת, אחות ואם — מתפרשים כעת כשלוש דרגות של יהודים בעבודת ה'. כל קבוצה נקראת בשם המתאים לאופן עבודתה.

וצריך להבין מ"ש נר הוי"ה נשמת אדם¹³ שהנשמה קרויה נרה של שם הוי"ה.¹⁴ והרי פעם אמר הכתוב כי אתה נרי¹⁵ ה' שהוא ית' נקי נר של נשיי.

וצריך להבין מה שכתוב: "נר הוי"ה נשמת אדם" — שהנשמה נקראת נרו של שם הוי"ה. והרי במקום אחר אומר הכתוב: "כי אתה נרי הוי"ה", כלומר, הוא יתברך נקרא נרם של נשמות ישראל.

כאן עולה שאלה נוספת: פסוק אחד מכנה את הנשמה "נר הוי"ה", כאילו הנשמה מאירה לה', ואילו פסוק אחר אומר לה': "אתה נרי", כאילו ה' מאיר לנשמה. המאמר יראה כיצד שני הדברים נכונים.

קטע 2 • 31-6

ה' אינו משתנה בעקבות הבריאה

3 והענין כי הנה כתיב כל הנשמה תהלל¹⁶ יה. פיי תהלל¹⁷ מלשון כהלו נרו¹⁸ כו' לשון הארה.¹⁹

והענין הוא, שכתוב: "כל הנשמה תהלל יה". פירוש "תהלל" הוא מלשון "כהלו נרו" וכו' — לשון הארה.

את הפסוק "כל הנשמה תהלל יה" קוראים לא רק במשמעות של שבח, אלא גם במשמעות של הארת אור, מפני ש"תהלל" מאותו שורש של "כהלו נרו". מכאן שתפקידה של הנשמה הוא להאיר, וכך אפשר להבין כיצד היא נקראת נרו של ה'.

וביאור הדבר כי הנה כתיב אני ה' לא שניתי²⁰ ואתה הוא קודם שנבהיע²¹ ואתה הוא²² כו'.

וביאור הענין: כתוב "אני ה' לא שניתי", וכן "ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא" וכו'.

כדי להסביר כיצד ייתכן שמשוהו "מאיר" לה', המאמר מקדים את העיקרון שה' אינו משתנה: "אני ה' לא שניתי"; וכפי שנאמר בתפילת שחרית, הוא אותו אחד לפני הבריאה ולאחריה. כך נסללת הדרך להסביר מה מוסיפה הארת הנשמה.

4 ואינו כדמיון הנשמה שמתפעלת ומקבלת שינויים ממקרי הגוף לפי שמלובשת ממש בתוך לבושי הגוף בגי לבושיה

אין הוא דומה לנשמה, המושפעת ומשתנה בעקבות מאורעות הגוף, מפני שהיא מלובשת ממש בלבושי הגוף, בשלושת לבושיה

הנשמה האנושית אכן משתנה בעקבות מה שקורה לגוף, מפני שהיא נתונה בתוך לבושים. שלושת לבושיה הם דרכי הביטוי שלה: מחשבה, דיבור ומעשה.

שהם מחדו"מ שמחשבתו של האדם מלבשת את הנשמה ומקיפה מכל צד וממשיכה להטותה אל כל אשר תחפוץ ששם תהא משכן הנשמה והשראתה וכן בדו"מ.²³

שהם מחשבה, דיבור ומעשה: מחשבתו של האדם מלבישה את הנשמה ומקיפה אותה מכל צד, ומושכת אותה להטות את עצמה לכל מקום שהמחשבה רוצה, ושם יהיה מקום משכנה והשראתה; וכך גם בדיבור ובמעשה.

מחשבתו של האדם מקיפה את הנשמה ונושאת אותה לכל מקום שאליו המחשבה פונה, כך שהנשמה נמצאת במקום שבו נמצאת מחשבתו. כך גם הדיבור והמעשה.

משא"כ אצלו ית' כתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם²⁴ שאינו מקבל שום שינוי ח"ו מבריאת העולמות. אבל אצלו יתברך כתוב: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם"; אין בו שום שינוי, חס ושלום, בעקבות בריאת העולמות.

ה' אינו כך: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם". בריאת העולמות אינה מושכת אותו לתוכם ואינה משנה אותו בשום אופן.

5 וכמו שהיה הוא לבדו קודם שנבה"ע. כך הוא לבדו אחר שנבה"ע. שאין העולמות תופסים מקום אצלו ית' כלל.

וכמו שהיה הוא לבדו קודם שנברא העולם, כך הוא לבדו לאחר שנברא העולם, שכן העולמות אינם תופסים אצלו יתברך מקום כלל.

ה' לבדו הוא לאחר הבריאה כפי שהיה לפניו, מפני שהעולמות אינם נחשבים לדבר ביחס אליו. הם אינם מוסיפים דבר ואינם תופסים לצדו מקום כלשהו.

והגם שהוא מחי את כולם וצופה ומביט עד סוף כל הדורות בהשגחה פרטית על כל דרכי איש ועלילות מצעדי גבר.

וואף על פי שהוא מחיה את כולם, וצופה ומביט עד סוף כל הדורות בהשגחה פרטית על כל דרכי איש ועלילות מצעדי גבר, ובכל זאת, הוא מחיה את הכול ומשגיח בהשגחה פרטית על דרכו של כל אדם. המשפט נמשך אל הפסקה הבאה, המסבירה כיצד הוא יכול לדעת את כל זאת בלי להשתנות.

6 וכמ"ש עיניך פקוחות על כל דרכי²⁵ כו'. אין זה אלא כמאמ' לפניך נגלו כל תעלומות. הכל גלוי וידוע לפניך.

כמו שכתוב: "עיניך פקוחות על כל דרכי" וכו'; הרי זה רק כמאמר "לפניך נגלו כל תעלומות", "הכל גלוי וידוע לפניך".

הפסוק אומר שעניי ה' פקוחות על כל דרכי האדם, ובתפילה נאמר שכל הנסתרות "גלויות וידועות" לפניו. הביטוי הזה הוא המפתח לתשובה.

פי' הכל גלוי וידוע.²⁶ שהם נעשים בבחי' גילוי וידיעה²⁷ לפניו אבל לא שייך עליו לומר שידוע בהם כידיעת האדם שידיעתו מלבשתו ומקפתו

פירוש "הכל גלוי וידוע" הוא שהדברים נעשים בבחינת גילוי וידיעה לפניו; אך אין לומר עליו שהוא יודע אותם כפי שאדם יודע, שידיעתו מלבישה אותו ומקיפה אותו.

"גלוי וידוע" פירושו שהדברים עומדים גלויים לפניו. אין הכוונה שהוא יודע אותם כמו אדם, שידיעתו מקיפה את הידוע.

שהוא ית' רם ונשא מזה רכבות מדרגות עד אין קץ והוא קדוש ומובדל וג"פ קדוש ק"ק עד שהי"ה צבאות²⁸ להוות עולמות מלאכים ונשמות:

שהרי הוא יתברך רם ונישא מכך ברבבות מדרגות עד אין קץ, והוא קדוש ומובדל, ו"קדוש" שלוש פעמים — "קדוש קדוש קדוש". קדוש — עד "הוי צבאות", להוות עולמות, מלאכים ונשמות.

ה' נעלה לאין-סוף מאותה דרך של ידיעה; זו משמעות הקדושה — הפרדה. שלוש אמירות ה"קדוש" של ישעיהו מציינות את שלבי ההשתלשלות, עד ל"הוי צבאות", המביא לידי הויה עולמות, מלאכים ונשמות.

קטע 3 • 71-9

אותיות השם והצמצום

7 וביאור ענין ג"פ קדוש.²⁹ הוא כי הנה ב' ההי"ן שבשם³⁰ הוי"ה. ה' הראשונה בחי' מחשבה. וה' השניה בחי' דבור.

והביאור בענין "שלוש פעמים קדוש" הוא כך: שתי ההי"ן שבשם הוי' — הה"א הראשונה היא בחינת מחשבה, והה"א השנייה היא בחינת דיבור.

בשם הוי' יש שתי אותיות ה"א. הראשונה מסמלת את המחשבה האלוקית, והשנייה את הדיבור האלוקי.

והנה בחי' דבור הוא מקור התהוות העולמות מלאכים ונשמות. וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו³¹ וברוח פיו כל צבאם.

בחינת הדיבור היא מקור התהוותם של העולמות, המלאכים והנשמות, ככתוב: "בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם".

הדיבור האלוקי הוא שמביא לידי מציאות את העולמות, המלאכים והנשמות, כפי שנאמר בפסוק שהשמים נעשו "בדבר ה'". לכן הה"א האחרונה היא המקור הישיר לבריאה.

8 וג' אותיות הראשונות³² הם ג"פ קדוש שהוא השתלשלות מעילה לעילה כו' עד שיהיה בחי' ה' אחרונה בחי' דבור.

שלוש האותיות הראשונות הן "שלוש פעמים קדוש", והן השתלשלות מעילה לעילה וכו', עד שנוצרת בחינת הה"א האחרונה, בחינת הדיבור.

שלוש האותיות הראשונות של השם, יו"ד, ה"א וא"ו, מקבילות לשלוש אמירות "קדוש". הן שלבים של השתלשלות, כשכל מדרגה היא הסיבה למדרגה שאחריה, עד לה"א האחרונה, הדיבור האלוקי.

כי כדי להיות ה' ראשונה בחי' מחשבה והתפשטות החיות והתהוות איזו הארה צ"ל תחלה בחי' יו"ד

כדי שתהיה הה"א הראשונה, בחינת המחשבה, וכן התפשטות החיות והתהוותה של הארה כלשהי, צריכה להופיע תחילה, בחינת היו"ד,

גם הה"א הראשונה, המחשבה האלוקית ותחילת התפשטות החיים, אינן יכולות להופיע בלי שהיו"ד תופיע תחילה. היו"ד, האות הקטנה ביותר, היא נקודה אחת.

שהוא צמצום שמא"ס ב"ה בעצמו לא היו העולמות יכולים לקבל הארה כלל ולא הי יכול להתהוות יש מאין כלל אלא ע"י צמצום וכמאמר מכלכל חיים בחדס.

שהיא צמצום. מאור אין סוף ברוך הוא עצמו לא היו העולמות יכולים לקבל הארה כלל, ולא היה יכול להתהוות יש מאין כלל, אלא באמצעות צמצום, כמאמר "מכלכל חיים בחדס".

היו"ד מסמלת צמצום של אין סוף. בלעדיו לא היו העולמות יכולים לקבל אור, ולא היה יכול להתקיים "יש" נפרד; משום כך נאמר בתפילה שהי "מכלכל חיים בחדס".

ופי מכלכל מלשון כלי תוך כלי שלהיות חיים להחיות העולמות צ"ל צמצום בבחי כלי תוך כלי כי הוא ית' חיי החיים כו':

ופירוש "מכלכל" הוא מלשון "כלי תוך כלי": כדי שתהיה חיות המחיה את העולמות, דרוש צמצום באופן של כלי בתוך כלי, שהרי הוא יתברך חיי החיים וכו'.

את "מכלכל" דורשים כאן מלשון כלי: החיות מגיעה לעולמות כשהיא נתונה בכלי בתוך כלי, שכבה אחר שכבה של צמצום. הדבר נחוץ מפני שהי הוא חיי החיים, ואין העולמות יכולים לקבל אותו ישירות, מרוב עוצמתו.

9 והנה כתיב כי ביה ה' צור עולמים.³³ ביו"ד נברא העוה"ב.³⁴ פי העוה"ב הוא תענוג הנשמות שנהנין מזיו השכינה³⁵ כו'.

והנה כתוב: "כי ביה ה' צור עולמים". "ביו"ד נברא העולם הבא". העולם הבא הוא תענוג הנשמות, שנהנות מזיו השכינה וכו'.

הגמרא דורשת את הפסוק "ביה": העולם הבא נברא באמצעות האות יו"ד. העולם הבא הוא התענוג של הנשמות בזיו השכינה.

והתגלות תענוג זה הוא ע"י צמצום אא"ס ב"ה שהוא בחי יו"ד כי מאא"ס ב"ה בעצמו ובכבודו כביכול לא היו הנשמות יכולים לקבל³⁶ מאחר שהם בבחי נברא וגבול והעוה"ב עצמו הוא בחי ה"א.

גילוי התענוג הזה הוא באמצעות צמצום אור אין סוף ברוך הוא, שהוא בחינת היו"ד. שהרי הנשמות לא היו יכולות לקבל מאור אין סוף ברוך הוא עצמו ובכבודו, כביכול, מאחר שהן נבראים מוגבלים. והעולם הבא עצמו הוא בחינת ה"א.

הנשמות, בהיותן נבראות וסופיות, אינן יכולות לקבל את אור אין סוף ישירות; לכן התענוג שלהן מתגלה רק באמצעות הצמצום שמסמלת היו"ד. העולם הבא עצמו מקביל לאות ה"א.

וע"י יו"ד נברא שתענוג זה שמשגיגים הוא בחי יש. כמ"ש להנחיל אוהבי יש. ש"י³⁷ עולמו. וכדי להתהוות יש מאין המוחלט צ"ל בחי צמצום.

ובאמצעות היו"ד נברא — כלומר, התענוג שהנשמות משיגות הוא בחינת יש, ככתוב: "להנחיל אוהבי יש"; אלו הם שי עולמות. וכדי שתתהווה מציאות יש מאין המוחלט, צריכה להיות בחינת צמצום.

מכיוון שהתענוג מגיע באמצעות צמצום, הוא נעשה "יש" שאפשר להשיגו. המשנה דורשת את הפסוק על 310 העולמות שהצדיקים יורשים, ואת המילה "יש". כדי להביא "יש" לידי מציאות מן האין המוחלט, דרוש צמצום.

קטע 4 • 101

המצוות יוצרות את גן עדן

10 והנה שכר מצוה מצוה.^{38,39} פיי שהמצוה בעצמה ממשכת מתן שכרה וכמ"ש יגיע כפיך כי תאכל⁴⁰

שע"י המצות שאדם עושה בעוה"ז הוא ממשיך להיות גילוי הג"ע שימשך התגלות תענוג הנשמות.

והנה "שכר מצוה — מצוה". פירוש הדבר שהמצווה עצמה ממשיכה את מתן שכרה, ככתוב: "יגיע כפיך כי תאכל". באמצעות המצוות שאדם מקיים בעולם הזה הוא ממשיך את גילוי גן עדן, כך שיימשך גילוי תענוג הנשמות.

"שכר מצווה — מצווה" פירושו שהמצווה עצמה ממשיכה את שכרה. בקיום המצוות בעולם הזה אדם ממשיך את גילוי גן עדן, את תענוג הנשמות.

וכמ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה אלו רמ"ח מי"ע.⁴¹ שע"י הוא עושה את הג"ע. וזהו כל הנשמה תהלל יה.

וככתוב: "ויניחהו בגן עדן לעבדה" — אלו רמ"ח מצוות עשה; ובאמצעותן הוא עושה את גן עדן. וזהו "כל הנשמה תהלל יה".

הזוהר דורש את "לעבדה" שבפסוק על אדם בגן עדן כרמ"ח מצוות עשה, ולכן המצוות שאדם מקיים "עושות" את גן עדן. זהו פירוש "תהלל" — הנשמה מאירה.

פיי תהלל ותאיר הארת והמשכת היו"ד שהיא בחי' הצמצום להיות בה' עלאה בחי' עוה"ב שהיא בחי' יש מאין להנחיל אוהבי יש כנ"ל:

כלומר, [כל נשמה] תהלל ותאיר את הארת היו"ד והמשכתה, שהיא בחינת הצמצום, כדי שתהיה בה"א העליונה בחינת העולם הבא, שהיא בחינת יש מאין, "להנחיל אוהבי יש", כנזכר לעיל.

הנשמה מאירה באמצעות המשכת היו"ד, הצמצום, אל הה"א העליונה, העולם הבא. כך היא מביאה לידי התהוות את ה"יש מאין" שהוא שכר הנשמות.

קטע 5 • 111-16

נשימה: רצוא ושוב

11 אך היינו כל הנשמה דייקא. כי נשמה מלשון נשימה^{42,43} שבאדם שהיא בחי' רו"ש. כי הנשמה היא כמ"ש אשום ואשוף יחד.

אבל מדובר דווקא ב"כל הנשמה". "נשמה" היא מלשון נשימה שבאדם, שהיא בחינת רצוא ושוב. על הנשמה נאמר: "אשום ואשאף יחד".

הפסוק אומר "כל נשמה", ו"נשמה" קשורה למילה "נשימה". השאיפה והנשיפה הן התבנית של רצוא ושוב, כפי שמרמזים דברי ישעיהו על הוצאת האויר והכנסתו.

ששואף ההבל נכנס ויוצא. וע"ש זה נק' נשמה שהיא מקור כל הנשימות וכללותן. ולכן הלב דופק תמיד ברו"ש.

האדם שואף את ההבל פנימה, והוא נכנס ויוצא. משום כך נקראת הנשמה "נשמה", שכן היא המקור לכל הנשימות וכללותן. לכן הלב פועם תמיד ברצוא ושוב.

האוויר נכנס ויוצא, והנשמה נקראת "נשמה" מפני שהיא המקור לכל הנשימות. משום כך הלב פועם ללא הרף בקצב של רצוא ושוב.

משא"כ שאר כל האברים שוקטים ונחים. ועל עמדם יעמודו כי רוח החיות של הנפש הוא בדם הלב דוקא.

לא כן שאר האיברים, שהם שקטים ונחים ועומדים במקומם, שכן רוח החיים של הנפש מצויה דווקא בדם הלב.

שאר האיברים יכולים לנוח, אך הלב אינו נח, מפני שחיי הנפש מצויים בדם הלב. לכן קצב הרצוא ושוב הוא דופק החיים עצמו.

12 והנה בחי' הרצוא של הנשמה הוא בחי' מס"נ בק"ש. והיינו מסירת הרצון⁴⁴ כי נפש הוא הרצון

והנה בחינת הרצוא של הנשמה היא בחינת מסירות נפש בקריאת שמע. כלומר, מסירת הרצון, שהרי "נפש" היא רצון

הרצוא של הנשמה הוא המסירות שבקריאת שמע, הנכונות למסור את כל כולו לה'. כאן מסירות נפש פירושה מסירת הרצון, מפני ש"נפש" פירושה גם רצון.

כמ"ש אין נפשי אל העם הזה⁴⁵ כו'. דהיינו שיעקור רצונו המלוכש בהבלי עולם. ולהיות לו רק רצון אי לאביו שבשמים.

ככתוב: "אין נפשי אל העם הזה" וכו'. כלומר, שיעקור את רצונו המלוכש בהבלי העולם, ויהיה לו רצון אחד בלבד — לאביו שבשמים.

דברי ירמיהו "אין נפשי אל העם הזה" מלמדים ש"נפש" פירושה רצון. לכן מסירות נפש היא עקירת הרצון מהבלי העולם והעמדת רצון אחד בלבד — לאביו שבשמים.

13 וכמ"ש מי לי בשמים⁴⁶ ועמך לא חפצתי בארץ. שאין לו חפץ ורצון אחר כלל.

כמו שנאמר: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ" — אין לו שום חפץ ורצון אחר כלל.

דברי בעל התהלים, "מי לי בשמים... ועמך לא חפצתי בארץ", מבטאים את הרצון האחד הזה. מי שמוסר את רצונו אינו רוצה דבר כלל מלבד ה'.

והיינו בשומו ללבו שאין עוד מלבדו⁴⁷ והכל בטל אליו ית'. וכל הדברים שבעוה"ז הנפרדים ליש ודבר בפ"ע הוא רק לפי שנפלו בשבה"כ.

כלומר, כאשר הוא משים אל לבו שאין עוד מלבדו והכול בטל אליו ית'. כל הדברים שבעולם הזה, שנראים נפרדים כיש וכדבר בפני עצמו, הם כך רק מפני שנפלו בשבירת הכלים.

הוא מגיע לכך כשהוא שם אל לבו שאין דבר מלבד ה' ושהכול בטל לפניו. הדברים בעולם הזה נראים נפרדים ועצמאיים רק מפני שמקורם בניצוצות שנפלו ב"שבירת הכלים" — התיאור הקבלי של האופן שבו אור אלוהי הוסתר בעולם הנראה כנפרד.

14 וכמ"ש לי הכסף ולי הזהב⁴⁸ נאם ה' שהכסף והזהב הגשמיים הם נתגשמו בירידתם מטה מטה בהשתלשלות רבות ועצומות. אבל במקורם למעלה הם לי ובטלים אלי לפי ששרשם הוא מבחי' נאם ודבר⁴⁹ ה'.

כמו שנאמר: "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'": הכסף והזהב הגשמיים נעשו גשמיים בירידתם מטה-מטה, דרך מדרגות רבות ועצומות של השתלשלות; אבל במקורם למעלה הם "לי" ובטלים אלי, מפני ששרשם הוא מבחינת "נאום" ודבר ה'.

הכסף והזהב הגשמיים נעשו חומריים רק בעקבות ירידה ארוכה דרך מדרגות רבות. במקורם הם עדיין של ה', "לי", ובטלים לפניו, מפני ששרשם הוא דבר ה', המהווה את הכול; לכן אין בהם סיבה להימשך ולהתרחק ממנו.

15 וכל מה שיעמיק בזה ויותר מזה לכבו יבין שלא לנטות ולא לימשך בלתי לה' לבדו. ויהיה רצונו רק אליו ית' לדבקה בו עד מיצוי הנפש.

וככל שיעמיק בזה, ולבו יבין יותר מכך, יבין שלא לנטות ולא להימשך לשום דבר מלבד לה' לבדו. רצונו יהיה רק אליו ית', לדבקה בו עד מיצוי הנפש.

ככל שהאדם מעמיק בהתבוננות באחדות ה', כך מתברר לו יותר שאין דבר מלבד ה' שראוי לפנות אליו. רצונו מופנה אז רק אל ה', כדי לדבקה בו עד כלות הנפש — עד לשיא הכיסופים.

ואחר שיהיה כך ברצוא יהיה כך בשוב להיות והיו הדברים האלה⁵⁰ אשר אנכי מצוך היום על לבכך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך⁵¹ כו'

ולאחר שיהיה כך בבחינת "רצוא", יהיה כך גם בבחינת "שוב": "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבכך, ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך" וכו'.

אלא שלאחר ה"רצוא" צריך לבוא ה"שוב". ה"שוב" פירושו להכניס את דברי ה' ללב ולחיי היום-יום, בבית ובדרך, באמצעות לימוד התורה.

כי אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה⁵² בלבד. פ"י מאחר שהוא קדוש כו'.

כי "אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד". פירוש הדבר: מאחר שהוא קדוש וכו'.

הגמרא אומרת שאין לה' בעולמו אלא "ארבע אמות של הלכה" — דיני התורה. מכיוון שה' קדוש ונבדל מן העולם, דרוש ערוך מיוחד שדרכו הוא ייכנס אליו.

אין לו שייכות להיות שורה ומתלבש בעולם אלא ע"י ד"א של הלכה שע"י נעשה דירתו ממש בתחתונים

, אין לו שייכות לשכון ולהתלבש בעולם אלא באמצעות ארבע אמות של הלכה, שעל ידן נעשית ממש דירתו בתחתונים

.הערוך הזה הוא ההלכה: באמצעות לימוד דיני התורה וקיומם בעולם הזה, ה' שוכן בו. כך נעשית "דירה בתחתונים"

שהיא חכמתו ורצונו כוי וזה כל האדם להיות רץ לבך ושוב⁵³ לאחד⁵⁴ כוי כי בעיניך אתה חי^{55,56} כוי.

שהיא חכמתו ורצונו כוי. וזה כל האדם: להיות "רץ לבך ושוב לאחד" וכוי, "כי בעל כורחך אתה חי" וכוי.

ההלכה היא חכמתו ורצונו של הי' עצמו, ולכן בכוחה לעשות לו דירה. תכלית האדם היא "לרוץ" ואז "לשוב לאחד", שהרי, כפי שאומרת המשנה, "בעל כורחך אתה חי": על הנשמה להישאר בגוף ולמלא כאן את שליחותה.

16 ובוזה תהיה כל הנשמה תהלל יה כי עיי אתעדליית אתעדליע. שעיי בחיי רצוא שבעבודת האדם כך הוא למעלה בחיי הסתלקות וצמצום אוא"ס ב"ה.

ועל ידי כך "כל הנשמה תהלל יה", כי על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא. על ידי בחינת "רצוא" בעבודת האדם, יש למעלה בחינת הסתלקות וצמצום של אור אין סוף ברוך הוא.

מעשיו של האדם למטה מעוררים תגובה מקבילה למעלה. ה"רצוא" שלו, הכיסופים לעלות, מביאים למעלה הסתלקות וצמצום של אור אין סוף — היידי שתוארה קודם.

ועיי בחיי שוב כך הוא בחיי המשכת אוא"ס ב"ה בהשתלשלות המדרגות למטה מטה כדי להאיר התגלות התענוג של הנשמות להתענג על הי'.

ועל ידי בחינת "שוב" נמשכת למטה בחינת אור אין סוף ברוך הוא דרך השתלשלות המדרגות מטה-מטה, כדי להאיר את גילוי התענוג של הנשמות, להתענג על הי'.

ה"שוב" שלו מביא להמשכת אור אין סוף דרך כל המדרגות. כך מתגלה תענוגן של הנשמות בה', שהוא עולם הבא.

וזהו הי' צלך כצל שהוא פונה אחרי האדם. כך הוא ית' כביכול צל שלך.⁵⁷ והיינו על יד ימינך דהיינו עיי אהבה במס"נ בבחי' רצוא כנ"ל.

וזהו "הי' צלך": כשם שצל פונה בעקבות האדם, כך הוא ית', כביכול, הצל שלך. וזהו "על יד ימינך" — כלומר, על ידי אהבה במסירות נפש, בבחינת "רצוא", כנזכר לעיל.

זהו פירוש "הי' צלך": כפי שצל עוקב אחר תנועותיו של אדם, כך תגובת הי' באה בעקבות עבודתו. "על יד ימינך" רומז לצד ימין, צד האהבה, וכאן — לאהבה של מסירות נפש בבחינת "רצוא".

וזהו נר הוי"ה נשמת אדם שנשמת אדם שהוא בחיי נשימה ברו"ש היא בחיי נר להאיר ולהמשיך אוא"ס ב"ה בגי' כוי:⁵⁸

וזהו "נר הוי"ה נשמת אדם": נשמת האדם, שהיא בחינת נשימה ברצוא ושוב, היא בחינת נר המאירה וממשיכה את אור אין סוף ברוך הוא בגן עדן וכוי.

כעת מתבאר הפסוק הראשון: הנשמה, הנושמת ברצוא ושוב, היא "נר" הממשיך את אור אין סוף לגן עדן. נמצא שהנשמה היא אכן "נר הוי"ה".

קטע 6 • ו'17-21

"כי אתה נרי": הבת

17 אך כדי לבא למדרגת בחי' רי"ש הנ"ל א"א לאדם להגיע ע"י התכונות בה' אחד ברוח בינתו לבד שמשכלו ובינתו לא תוליד אהבה כזו.

אך כדי להגיע למדרגת הרצוא ושוב הנזכרת לעיל, האדם אינו יכול להגיע לכך באמצעות התכונות בה' אחד בכוח הבינה בלבד, שכן שכלו ובינתו לא יולידו אהבה כזאת.

עם זאת, אי אפשר להגיע לרצוא ושוב באמצעות התכונות שכלית בלבד. ההבנה שה' אחד אינה מולידה כשלעצמה אהבה כזאת.

הגם שע"פ שכלו ותבונתו יבין שכך יאתה מ"מ לא יגרום כח המושך בפו"מ אלא עז"נ

אף שעל פי שכלו ובינתו יבין שכך ראוי, מכל מקום לא יתעורר מכך בפועל כוח המושך אותו. אלא על כך נאמר:

אדם עשוי להבין היטב שעליו לאהוב את ה' כך, ובכל זאת ההבנה אינה מניעה אותו בפועל. משום כך אומר דוד: "אתה נרי"

כי אתה נרי הוי"ה.⁵⁹ אתה הוא בחי' תומ"צ. כי א"ת הם בחי' אותיות התורה מא' ועד תי"ו.

"כי אתה נרי הוי"ה." "אתה" היא בחינת תורה ומצוות: שכן א"ת הן בחינת אותיות התורה, מאל"ף ועד תי"ו.

"אתה" נדרש כאותיות מאל"ף ועד תי"ו, כלומר כל אותיות התורה. לכן משמעות הפסוק היא שהתורה והמצוות הן הנר המאירה את הנשמה — היפוכו של הפסוק הראשון.

18 וה' הוא בחי' המצות. ועי"ז וה' יגיה חשכי שיש חשך המחשיך ומונע מלהאיר אור האהבה לה' הגם שיתבונן שכך יאתה. והוא חשך הגוף ונפש החיונית המלבישים את נפש האלקית.

וה' היא בחינת המצוות. ועל ידי כך "וה' יגיה חשכי": יש חושך המחשיך ומונע מאור האהבה לה' להאיר, אף שהאדם מתבונן שכך ראוי. זהו חושך הגוף והנפש החיונית, המלבישים את הנפש האלקית.

הה"א האחרונה של "אתה" רומזת למצוות, ועל ידי התורה והמצוות "ה' יגיה חשכי". החושך הוא הגוף והנפש החיונית, העוטפים את הנפש האלקית ומונעים מאור האהבה להאיר, גם כאשר האדם מבין שעליו לאהוב את ה'.

וצי"ל תחלה סומע"ט ע"י שיהי' ממארי דחושבנא⁶⁰ ממעשים ודבורים ומחשבו' אשר לא לה' המה כל ימי חיי הבלו כל חד לפום מאי דידע בנפשו נגעי לבבו

וצריך תחילה סור מרע ועשה טוב, על ידי שיהיה ממארי דחושבנא ויערוך חשבון של המעשים, הדיבורים והמחשבות שלא היו לה', בכל ימי חיי הבלו — כל אחד לפי מה שהוא יודע בנפשו, לפי נגעי לבבו.

תחילה בא "סור מרע ועשה טוב": על האדם להיות ממארי דחושבנא ולערוך חשבון כן של כל מעשה, דיבור ומחשבה שלא היו לשם ה'. כל אחד מכיר את "נגעי לבבו" שלו.

שהם המונעים ומעכבים את אור האהבה כי כל איש אשר בו מום לא יקרב לחם אלקיו לא יגש להקריב^{61,62} כו'.

שהם המונעים ומעכבים את אור האהבה. שהרי "כל איש אשר בו מום לא יקרב להקריב לחם אלקיו, לא יגש להקריב" וכו'.

פגמים אלה הם המונעים ומעכבים את אור האהבה. התורה אומרת שכוהן בעל מום אינו רשאי להקריב את לחם אלקיו; בדומה לכך, נשמה שיש בה פגם אינה יכולה להתקרב.

19 וכדכתיב ותמימים ינחלו טוב ואין טוב^{63,64} כו'. משא"כ בעלי מומין שבעלי מומין פסולין לגבי מזבח.

כמו שכתוב: "והתמימים ינחלו טוב", ו"אין טוב" וכו'. לא כן בעלי המומים, שכן בעלי מומים פסולים לגבי המזבח.

הפסוק אומר "והתמימים ינחלו טוב", והמשנה אומרת שאין טוב אלא תורה. אפשר להקריב בעל חיים תמים, אך בעל מום פסול למזבח.

ואף אם עלו ע"ג מזבח מורידין אותן. וכשם שהוא בקרבנות כך הוא בכל אשר יקריב נפשו לה' כל איש אשר בו מום לא יוכל ליקרב בק"ש

ואף אם העלו אותם על גבי המזבח, מורידים אותם. וכשם שהדבר כך בקרבנות, כך הוא גם אצל כל מי שמקריב את נפשו לה': כל איש שיש בו מום אינו יכול להתקרב בקריאת שמע

קורבן בעל מום שהונח על המזבח מורידים ממנו. כך גם אדם שמנסה להקריב את נפשו לה' בקריאת שמע: אם יש בו פגם, הוא אינו יכול להתקרב באמת.

להיות לו מס"נ באמת ומורידים אותו מלמעלה ומפילים אותו למטה⁶⁵ עד אשר ישוב אל⁶⁶ ה' וירחמהו כו'. ואז נותנים לו סיוע מלמעלה להיות מעורר את האהבה לה' בק"ש.

ולמסור את נפשו באמת; מורידים אותו מלמעלה ומשליכים אותו למטה, עד שישב אל ה' והוא ירחם עליו וכו'. ואז נותנים לו סיוע מלמעלה לעורר את האהבה לה' בקריאת שמע.

אדם כזה אינו יכול להגיע למסירות נפש אמיתית; כשהוא מנסה להתעלות, דוחקים אותו שוב כלפי מטה, עד שהוא שב אל ה' בתשובה וה' מרחם עליו. אז נותנים לו סיוע מלמעלה לעורר את אהבתו בקריאת שמע.

20 והנה בחי' זו נק' בת בחי' מקבל שאין נפשו בטילה לה' במס"נ בטבע⁶⁷ עד אשר יערה עלי' רוח ממרום⁶⁸ ועז"נ שמעי בת וראי⁶⁹ והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך.

והנה בחינה זו נקראת "בת", בחינת מקבל: מי שנפשו אינה בטילה לה' במסירות נפש מטבעה, עד שתשפך עליה רוח ממרום. ועל כך נאמר: "שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך"

זו הדרגה הראשונה, הנקראת "בת": מי שמקבל. נפשו אינה מוכנה מטבעה למסירות נפש, עד שנשפכת עליה רוח מלמעלה; אליו מופנה הפסוק: "שמעי בת... ושכחי עמך ובית אביך".

פ"י עמך ובית אביך. היינו מה שהורגלת בו ונמשכת אחריהם בהבלי העולם. עכ"פ שכחי לפנות דעתך לקבל ע"ע עומ"ש שצריך להיות⁷⁰ כלי לקבל את אור האהבה הבאה מלמעלה.

פירוש "עמך ובית אביך" הוא מה שהתרגלת אליו ונמשכת אחריו בהבלי העולם. לכל הפחות, שכחי אותם ופני את דעתך כדי לקבל על עצמך עול מלכות שמים, שהרי צריך להיות כלי לקבל את אור האהבה הבאה מלמעלה.

"עמך ובית אביך" הם ההרגלים בעולם שאדם התרגל אליהם. לכל הפחות עליו לשכוח אותם במידה שתאפשר לו לקבל עליו עול מלכות שמים, וכך להיות כלי לאהבה הבאה מלמעלה.

21 ואזי ויתאו המלך יפיך. יופי ההארה שיאיר את האהבה שהיא בחי' נר כנ"ל. ועז"נ תתן אמת ליעקב.⁷¹

ואז "ויתאו המלך יופיך": היופי של ההארה שתאיר את האהבה, שהיא בחינת נר, כנזכר לעיל. ועל כך נאמר: "תתן אמת ליעקב".

לאחר שהמקבל נעשה כלי, "ויתאו המלך יופיך": היופי הוא האור המצית את אהבתו, ה"נר" שלו. עליו אומר מיכה: "תתן אמת ליעקב" — אמת שניתנת במתנה.

כי נש"י הם ב' בחי' יעקב וישראל. ישראל הוא בחי' כי שרית ותוכל⁷² שכבר גבר ונצח המלחמה

כי נשמות ישראל הן בשתי בחינות: יעקב וישראל. ישראל הוא בחינת "כי שרית ותוכל" — הוא כבר גבר וניצח במלחמה

יש שני סוגים של נשמות יהודיות, הנקראות יעקב וישראל. ישראל, על שם "כי שרית ותוכל", כבר ניצח במאבק הפנימי

משא"כ יעקב יו"ד עקב דהיינו שירד מטה⁷³ בבחי' עקב אלא שיש לו בחי' יו"ד בראשו שאליו יומשך ממטה למעלה.

לעומת זאת, יעקב הוא יו"ד עקב, כלומר, ירד למטה לבחינת עקב, אלא שיש לו בחינת יו"ד בראשו, שאליו יימשך מלמטה למעלה.

את השם יעקב דורשים כיו"ד ועקב: הוא עומד למטה, בבחינת עקב, אך בראשו יש יו"ד, נקודה של אלוקות, המושכת אותו כלפי מעלה

ועדיין אין לו בחי' אמת בנפשו בטבע ממש. רק שה' יתן אמת ע"י סיוע מלמעלה.

ועדיין אין לו בחינת אמת בנפשו מצד טבעו ממש; אלא שה' יתן לו אמת באמצעות סיוע מלמעלה

ליעקב עדיין אין אמת בטבעו שלו. ה' נותן לו אותה כסיוע מלמעלה

וחסד לאברהם פ"י שיהיה בחי' אברהם הוא בחי' האהבה שהיא באה בתורת חסד מלמעלה. וכ"ז הוא מימי קדם מבחי' תשובה שקדמה לעולם:⁷⁴

"וחסד לאברהם" פירושו שבחינת אברהם, בחינת האהבה, באה אליו כמתנת חסד מלמעלה. וכל זה הוא "מימי קדם", מבחינת התשובה שקדמה לעולם.

"וחסד לאברהם" פירושו שגם האהבה, מידתו של אברהם, באה אליו כמתנה מלמעלה. כל זה נמשך "מימי קדם", מבחינת התשובה שקדמה לעולם ויכולה להגיע מעבר למצבו הנוכחי של האדם

קטע 7 • 221-25

האחות: בעלי תורה

22 וביאור ענין אחותי. הוא בחי' ומדרגת מארי תורה שתורתם אומנותם כי במעלת התורה איתא במדרש

מצינו שויתר הקב"ה על ג"ע ושי"ד.⁷⁵

וביאור ענין "אחותי": זו בחינתם ודרגתם של מארי תורה, שתורתם אומנותם. על מעלת התורה נאמר במדרש: "מצינו שויתר הקדוש ברוך הוא על גילוי עריות ושפיכות דמים,

השם השני, "אחות", מציין את דרגתם של מי שתורתם אומנותם ומקדישים את עצמם ללימוד. המדרש אומר שה' ויתר אפילו על עבירות חמורות, כגון גילוי עריות ושפיכות דמים, אך לא על ביטול תורה.

ולא ויתר על בטול תורה. והענין כי הנה עסק התורה הוא המשכת דירתו ית' בתחתונים כי כל עניני התורה אסור ומותר. כשר ופסול.

ולא ויתר על ביטול תורה". והענין הוא שעסק התורה ממשיך את דירתו יתברך בתחתונים. שהרי כל עניני התורה — אסור ומותר, כשר ופסול,

לימוד התורה מרכזי כל כך משום שהוא ממשיך את דירתו של ה' בתחתונים. כל דיני התורה — אסור ומותר, כשר ופסול — עוסקים בהבחנות.

טמא וטהור. הוא רק הבדלה בין טוב לרע. וכמ"ש להבדיל בין החיה⁷⁶ הנאכלת ובין כו'.

טמא וטהור — הם הבחנה בין טוב לרע בלבד, כמו שכתוב: "להבדיל בין החיה הנאכלת ובין כו' וכו'.

גם טמא וטהור הם הבחנות, וכל פסיקה כזאת מפרידה בין טוב לרע. הפסוק "להבדיל בין החיה הנאכלת ובין אשר לא תאכל" מבטא עיקרון זה.

23 והנה כתיב בי מלכים ימלכו.⁷⁷ ואמרו מתניתין מלכתא⁷⁸ שהיא כמלך שמצוה לעשות כך וכך כו'

כמ"ש במ"א.

והנה כתוב: "בי מלכים ימלוכו", ואמרו: "מתניתין מלכתא", שכן ההלכה היא כמלך המצווה לעשות כך וכך וכו', כפי שנתבאר במקום אחר.

התורה אומרת: "בי מלכים ימלוכו", וחכמים מכנים את המשניות "מלכתא". להלכה יש סמכות מלכותית: כמו מלך, היא מצווה מה צריך לעשות.

והנה כתיב אם תגביה כנשר⁷⁹ כו'. משם אורידך נאם ה' שנאם ה' ודבורו הוא המוריד ומשפיל הקליפות וס"א למטה ויתפרדו כל פועלי אוף.⁸⁰ וכך האדם ע"י עסקו בתורה.

והנה כתוב: "אם תגביה כנשר" וכו', "משם אורידך נאום ה'": אמירתו של ה' ודיבורו הם המורידים ומשפילים את הקליפות. ואת הסטרא אחרא למטה, ו"יתפרדו כל פועלי אוף". וכך גם האדם על ידי עסקו בתורה.

ה' אומר לגאה: "אם תגביה כנשר... משם אורידך". דבר ה' הוא המפיל את הקליפות ואת הסטרא אחרא, הכוחות המתנגדים לקדושה; וגם אדם הלומד תורה עושה כך.

ומבדיל בין איסור והיתר.⁸¹ ובין כשר לפסול כנ"ל. הנה הוא מוריד האיסור והפסול ומדחהו למטה ע"י דבר ה' אשר בפיו זו דבר הלכה⁸² נתקיים בו

הוא מבדיל בין איסור להיתר ובין כשר לפסול, כנזכר לעיל; כך הוא מוריד את האיסור והפסול ודוחה אותם למטה באמצעות "דבר ה' שפיו — יזו דבר הלכה". [כך] מתקיים בו

כשהאדם פוסק מה אסור ומה מותר, מה כשר ומה פסול, הוא מוריד את האסור והפסול ודוחה אותם. הוא עושה זאת באמצעות "דבר ה' שפיו, שחכמים מזהים כהלכה

ועל ידו משם אורידך נאם ה' ולכן נקי ישראל אחים ורעים להקב"ה. וכמ"ש להנחיל אוהבי יש.⁸³ למען אחי ורעי⁸⁴ כו':

ועל ידו: "משם אורידך נאום ה'". לכן ישראל נקראים אחים ורעים להקב"ה. וכמו שכתוב: "להנחיל אוהבי יש", "למען אחי ורעי" וכו'.

כך מתקיים באמצעותו הפסוק "משם אורידך נאום ה'". משום שהוא עושה בדרך זו את עבודתו של ה' עצמו, ישראל נקראים "אחים ורעים" של ה'.

24 וזהו הקל קול יעקב⁸⁵ והידים ידי עשו. שבזמן שהקל קול יעקב אין ידי עשו שולטות בו.

וזהו "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו": בזמן שהקול הוא קול יעקב, אין ידי עשו שולטות בו

את דברי יצחק "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו" דורשים חכמים כך: כשהקול של יעקב נשמע בלימוד התורה, אין לידי עשו כוח עליו.

כי אין יניקה לחיצונים מאחר שמבדילים ומבררים. והיינו בזמן שהקל קול. פי' שהקול עליון הוא דבר ה' מתחבר בקול שלמטה להיות

כי לחיצונים אין יניקה, מאחר שמבדילים ומבררים. וזהו "בזמן שהקול קול": פירושו שהקול העליון, שהוא דבר ה', מתחבר לקול שלמטה, כך שהוא

הסיבה היא שלימוד התורה מפריד ומברר בין טוב לרע, ולכן אין לכוחות החיצוניים של הקליפה ממה לינוק. בפסוק מופיעה המילה "קול" פעמיים: הקול שלמעלה, דבר ה', מתחבר לקול שלמטה, קול לימודו של האדם.

כמ"ש ואשים דברי בפ"ך⁸⁶ וכתוב ודברי אשר שמתי בפ"ך⁸⁷ דברי ממש שאז הוא בחי' מתניתין מלכתא.

כמו שכתוב: "ואשים דברי בפ"ך", וכתוב: "ודברי אשר שמתי בפ"ך" — דבריי ממש. ואז זו בחינת "מתניתין מלכתא"

זהו שאומר ישעיהו: "ודברי אשר שמתי בפ"ך" — הדברים שאדם אומר בתורה הם באמת דברי ה'. אז יש להלכה את כוחה המלכותי: "מתניתין מלכתא".

25 ובחיי זו נקי אחותי רעייתי יונתי תמתי.⁸⁸ א"ת תמתי אלא תאומתי^{89,90} שנעשו בחיי אחים תאומים ממש כביכול.

ומדרגה זו נקראת "אחותי, רעייתי, יונתי, תמתי". אל תקרי "תמתי" אלא "תאומתי": כביכול נעשו אחים תאומים ממש.

מדרגה זו נקראת "אחותי, רעייתי, יונתי, תמתי", והמדרש דורש "תמתי" — שלמותי — כ"תאומתי". באמצעות התורה נעשים ישראל והקב"ה, כביכול, תאומים.

אך כל האומר אין לי אלא תורה⁹¹ אפי' תורה אין לו. כי מעלת התורה היא משום דאורייתא וקוב"ה כולא חד.⁹²

אולם "כל האומר אין לי אלא תורה — אפילו תורה אין לו". מעלת התורה היא משום ש"אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד" — התורה והקב"ה הם דבר אחד ממש.

ובכל זאת, התורה לבדה אינה מספיקה: "כל האומר אין לי אלא תורה — אפילו תורה אין לו". מעלת התורה היא בכך שהיא מאוחדת עם ה', ולכן צריך להתקשר גם אל ה' עצמו, כפי שיוסבר בפסקה הבאה.

קטע 8 • 2611-27

האם: מסירות נפש באמירת "אחד"

26 וצ"ל גם באדם למס"נ באחד⁹³ שמשם מקור התורה ולהיות לו רק רצון אי כו' כנ"ל.

וגם באדם צריכה להיות מסירות נפש ב"אחד", שממנו מקור התורה, ולהיות לו רצון אחד בלבד, כו', כנ"ל.

גם מי שעוסק בתורה זקוק למסירות הנפש שבקריאת שמע: להתמסר באמירת "אחד" ולהיות בעל רצון אחד בלבד. משם נובעת התורה.

שע"ז הוא ממשיך גילוי התורה שמשם מקור חוצבה ושרשה דאורייתא מחכ' נפקת. וכתוב ויקם עדות ביעקב⁹⁴ ותורה שם בישראל. פי' כי הנה יש ב' בחיי ישראל ויעקב.⁹⁵

ועל ידי כך הוא ממשיך את גילוי התורה, שממנה נחצב מקורה ושרשה, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת". ונאמר: "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל". כלומר, יש שתי מדרגות — ישראל ויעקב.

באמצעות מסירות נפש זו הוא ממשיך את גילוי התורה משורשה, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת" — התורה יוצאת מחכמה, המקום שאליו מגיע ביטול הנפש. הפסוק "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל" מציג שתי מדרגות בתורה, המקבילות ליעקב ולישראל.

27 וכנגד זה יש ב' בחי' בתורה עדות ותורה. ומבחי' יעקב נמשך בחי' עדות ומבחי' ישראל נמשך בחי' תורה.⁹⁶

ובהתאם לכך יש בתורה שתי מדרגות: עדות ותורה. ממדרגת יעקב נמשכת בחינת עדות, וממדרגת ישראל נמשכת בחינת תורה.

בתורה יש שתי מדרגות: "עדות" ו"תורה". המדרגה הנמוכה, "עדות", נמשכת באמצעות יעקב, והמדרגה הגבוהה, "תורה", באמצעות ישראל.

וכמ"ש ועשיתם אתם⁹⁷ אתם כתיב.⁹⁸ וכתוב אשר יעשה אתם האדם.⁹⁹ כי ע"י האדם נמשך בחי' תומ"צ.¹⁰⁰

וכמו שנאמר: "ועשיתם אותם" — "אתם" כתיב. ונאמר: "אשר יעשה אותם האדם". שכן באמצעות האדם נמשכת בחינת תורה ומצוות.

חז"ל דורשים "ועשיתם אותם" כאילו נאמר "ועשיתם אתם" — אתם תעשו את עצמכם. הפסוק על "אשר יעשה אותם האדם" מבטא רעיון דומה: באמצעות האדם נמשכות התורה והמצוות אל העולם.

והיינו ע"י מס"נ באחד שאז כל הנשמה תהלל¹⁰¹ יה כו' כנ"ל. ובחי' זו נקראת אמי שהוא בחי' אם הבנים.¹⁰²

כלומר, באמצעות מסירות נפש ב"אחד", ואז "כל הנשמה תהלל יה", כו', כנ"ל. ומדרגה זו נקראת "אמי", בחינת "אם הבנים".

הדבר נעשה באמצעות מסירות נפש באמירת "אחד", שאז הנשמה נעשית למאור, כפי שהוסבר לעיל. מדרגה זו נקראת "אמי", כמו "אם הבנים" — הגבוהה מבין שלושת הכינויים.

שהיא היא המוליד הגילוי אלקות וא"ס ב"ה בג"ע ותענוג הנשמות זו תורה ועבודה כו'. ולע"ל כתיב רני ושמחי בת¹⁰³ כו'. שבחי' בת תעלה ביתר שאת^{104, 105} כנ"ל. ולהיות אשת חיל עטי"ב¹⁰⁶ כו'¹⁰⁷ כמ"ש במ"א:¹⁰⁸

שהרי היא המולידה את גילוי האלקות, אור אין סוף ברוך הוא, בגן עדן ואת תענוג הנשמות; זוהי התורה והעבודה, כו'. ולעתיד לבוא נאמר: "רני ושמחי בת", כו' — בחינת "בת" תעלה למעלה יתרה, כנ"ל, ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה", כו', כמבואר במקום אחר.

ה"אם" מולידה את גילוי האלקות בגן עדן ואת תענוג הנשמות, באמצעות התורה והעבודה. לעתיד לבוא תעלה ה"בת" למדרגה גבוהה עוד יותר, כפי שמבטיח ההפטר, ותהיה "אשת חיל עטרת בעלה".

קטע 9 • 281-29

נספח: נר חנוכה

28 קצת ביאור על זה¹⁰⁹

ביאור קצר על זה

כותרת זו פותחת ביאור קצר המצורף למאמר, המוסיף את הרקע הקבלי לשלוש המדרגות

29 הנה בת הוא בחי' המתברר. ואחותי שהוא בחי' מארי תורה הוא המברר. וכמ"ש בת"ז פקודא לאפרשא

בין דכיא כו' (שהוא בחי' תורה להבדיל בין הטמא לטהור¹¹⁰ כו') ודברי אשר שמתו בפיו¹¹¹.

הנה "בת" היא בחינת הדבר המתברר, ו"אחותי", שהיא בחינת בעלי התורה, היא המבררת. וכמו שנאמר בתיקוני זוהר: "פקודא לאפרשא בין דכיא", כו' — שהיא בחינת התורה, "להבדיל בין הטמא לטהור", כו' — וכן "ודברי אשר שמתו בפיו"

"ה"בת" היא הדבר המתברר, זה שעובר בירור; ה"אחות", בעל התורה, היא המבררת, המפרידה בין טוב לרע. תיקוני זוהר מכנה זאת המצווה להבחין בין הטהור לטמא, והתורה היא דבר ה' כפי האדם.

והוא ענין כשר לפני המלך. משא"כ בת בחי' מצות כעבד לפני המלך.^{112, 113} והכל נרמז בנר חנוכה.

וזהו ענין "כשר לפני המלך", ואילו "בת", שהיא בחינת המצוות, היא "כעבד לפני המלך". וכל זה נרמז בנר חנוכה

הגמרא מבחינה בין מי שהוא "כשר לפני המלך", הנמצא בנחת בארמון, לבין מי שהוא "כעבד לפני המלך". בעל התורה הוא כשר לפני המלך; ה"בת", שעבודתה היא קיום המצוות, היא כעבד לפני המלך; וכל זה נרמז בנר חנוכה

(עין פע"ח שער חנוכה פ"ד וכן בשער השבת בתחלת פ"ד) ג' יחודים הוי' אהיה. הוי' אלקים.

שלושה ייחודים: הוי' ואהי; הוי' ואלקים. (עיינו בפרי עץ חיים, שער חנוכה, פרק ד, וכן בשער השבת, בתחילת פרק ד)

הארי"י מדבר בפרי עץ חיים על שלושה ייחודים של שם הוי': עם אהי, עם אלקים ועם אדני.

הוי' אדני. גימ' נר. יחוד הוי' אהיה שהוא יחוד או"א הוא ע"י מס"נ בק"ש הארת הכתר.¹¹⁴

הוי' ואדני — ביחד בגימטריה "נר". ייחוד הוי' ואהי, שהוא ייחוד אבא ואמא, נעשה באמצעות מסירות נפש בקריאת שמע, הארת הכתר.

שלושת זוגות השמות עולים יחד בגימטריה למאתיים וחמשים, כמנין "נר". הראשון, הוי' עם אהי, מחבר את אבא ואמא, חכמה ובינה, ונעשה באמצעות מסירות נפש בקריאת שמע, הממשיכה אור מן הכתר.

ויחוד זו"נ (היינו יחוד הוי"ה אלקים) הוא ע"י התורה ויחוד הג' (הוי' אדני) בחי' המצות הוא כשבאים כל

האורות בבחי' חותם. והוא ענין תתן אמת ליעקב.¹¹⁵

ויחוד ז"א ונוקבא — היינו ייחוד הוי' ואלקים — נעשה באמצעות התורה; והייחוד השלישי, הוי' ואדני, בחינת המצוות, הוא כאשר כל האורות באים בבחינת חותם. וזהו ענין "תתן אמת ליעקב"

השני, הוי' עם אלקים, מחבר את ז"א ונוקבא ונעשה באמצעות התורה. השלישי, הוי' עם אדני, נעשה באמצעות המצוות, כאשר האורות באים כדוגמת רושם של חותם; וזהו "תתן אמת ליעקב"

כי תורת אמת הוא בז"א ומלכות מקבלת בבחי' חותם. ולע"ל יתעלה בחי' בת כי יהיה גדול כח

המתברר שהוא משם ס"ג כנודע

שהרי תורת אמת היא בז"א, ומלכות מקבלת בבחינת חותם. ולעתיד לבוא תתעלה בחינת "בת", שכן יהיה גדול כוחו של הדבר המתברר, שמקורו בשם ס"ג, כידוע

תורת האמת היא בז"א, ומלכות מקבלת אותה כרושם של חותם. לעתיד לבוא תתעלה ה"בת", משום שלדבר המתברר יש כוח שמקורו בשם ס"ג, שהוא גבוה מאוד

כי נעוץ סופן כו' וסוף מעשה כו' ויהי בבחי' תגא על רישיה (כמ"ש ברע"מ פי' תרומה ד' קנ"ח א' ושאר דוכתי):

שהרי סוף נעוץ בתחילה, כו', ו"סוף מעשה", כו', ויהיה בבחינת "תגא על רישיה", כמאמר רעיא מהימנא בפרשת תרומה, דף קנ"ח ע"א, ובמקומות נוספים.

"סופן נעוץ בתחילתו", ומה שהוא אחרון במעשה היה ראשון במחשבה. לכן תהיה המדרגה המקבלת "כתר על ראשו", כפי שמלמד הזוהר.

בעבודה

אדם אינו יכול להגיע לאהבה אמיתית לה' באמצעות הבנה בלבד. תחילה עליו לבחון ביושר את מעשיו, דיבוריו ומחשבותיו, לסלק את הרגליו הגשמיים, לקבל עליו עול מלכות שמים ולמסור את רצונו בקריאת שמע. לאחר מכן עליו לשוב לתורה ולמצוות, שבאמצעותן שוכן ה' בעולם.

שאלות לשיחה

1. מדוע זקוקה הנשמה לתורה ולמצוות בתור "נר", אם היא יכולה להבין בעצמה שעליה לאהוב את ה'?
2. כיצד ממחישים קצב הנשימה ופעימות הלב את הרצוא והשוב בעבודת ה'?
3. מדוע, לפי המאמר, מסירת הרצון היא עיקרה של מסירות נפש?
4. כיצד הכרעה הלכתית "מפילה" את כוחות הרע?
5. מדוע תתרומם ה"בת", הנמוכה מבין השלוש, למעלה מכולן לעתיד לבוא?

הערות

פסקה 1

1 רני ושמחי

זהו תמליל נוסף של אותו מאמר, ולצדו הסבר המופיע כעבור כמה עמודים. ההשוואה בין השניים מלמדת כיצד התקבל המאמר והועלה על הכתב.

הערת קה"ת

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ה ע"י קכד. ביאור שם ע"י קל. עוד הנחה בתר"א לעמבערג יד, א. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. בארוכה במאמרי אדה"א בראשית ע"י שכת. אוה"ת חנוכה שיג, ב. הערה באוה"ת בראשית כרך ה תתקלא, א. ביאור באוה"ת נ"ך כרך ג ע"י אירסט. ע"י ארעז. סה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע"י שכא המאמר עם הגהות, ובע"י שכת קיצורים. ד"ה רני ושמחי תשמ"ה. בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע"י קיג מציין לכאן.

2 רני ושמחי בת ציון

"רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך". המאמר שואל מדוע "ישראל נקראים כאן "בתי

זכריה ב"י: Zechariah 2:14

רְנִי וּשְׁמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא בְּתוֹכְךָ וְנִשְׁכַּנְתִּי וְנִשְׁכַּנְתִּי

'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה ב, יד.

3 בת ירושלים

נבואת ישעיהו נגד סנחריב מדברת על "בת ירושלים". הפסוק מובא כמקום נוסף שבו העם נקרא "בתי

מלכים ב י"ט: II Kings 19:21

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' עָלָיו כְּזֶה לֵךְ לַעֲנֶה לָךְ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן אֲחֵרֶיךָ רֹאשׁ הַנִּינֵעָה בֵּת יְרוּשָׁלַם:

This is the word that the L-RD hath spoken concerning him: The virgin daughter of Zion hath despised thee and laughed thee to scorn; The daughter of Jerusalem hath shaken her head at thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלכים-ב יט, כא.

4 איתא במדרש משל למלך

המדרש על העטרה של אמו של שלמה: מלך אהב את בתו, ולא חדל להראות לה אהבה עד שקרא לה "בתי", אחר כך "אחותי" ולבסוף "אמי". (בהערת קה"ת מובא המקור כ"ד: 52).

Shemot Rabbah 52:5

... רשב"י שאל את ר' אלעזר ברבי יוסי: איפשר ששמעת מאביך, מהו בעטרה שעטרה לו אמו? אמר לו: הן. משל למלך, שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר מדאי, והיה קורא אותה בתי. לא זו מחבבה, עד שקראה אחותי, ועד שקראה אמי. כך הקב"ה, בתחילה קרא לישראל בת, שנאמר (תהלים מה): שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך, לא זו מחבבן עד שקראן אחותי, שנאמר (שיר

ה): פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה, לא זו מחבבן, עד שקראן אמי, שנאמר (ישעיה נא): ...

Another matter, "they brought the Tabernacle" - that is what is written: "Emerge, daughters of Zion, and look at King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart" (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. "Daughters of Zion [tziyon] - the children who are ...

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022

(CC-BY)

הערת קה"ת

שמו"ר נב, ד (כן מצויין בתרכ"ז ע"י שכא ומעתיק משם הלשון). שה"ש ספ"ג.

5 שמעי בת

"שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך". המדרש קושר את השם "בת" לפסוק זה, והמאמר מסביר בהמשך שהוא מבטא את עבודתו של מי שמקבל

Psalms 45:11

שְׁמַעֲיִי־בַת וְרֹאִי וְהִטִּי אֹזְנְךָ וּשְׁכַחִי עַמִּי וּבֵית אָבִיךָ:

'Hearken, O daughter, and consider, and incline thine ear; Forget also thine own people, and thy father's house;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מה, יא.

6 אחותי רעייתי

"פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי". זהו המקור בפסוקים לשם "אחות", שהמאמר מסביר בהמשך כמתייחס לבעלי תורה

Song of Songs 5:2

אֲנִי וְשֹׁנֶה וְלִבִּי עָר קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק פֶּתַח־יְלִי אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנָתִי תַמְתִּי שְׁרָאשִׁי נִמְלֵא־טֶל קִרְצוֹתִי רְסִיסֵי לַיְלָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, ב.

7 צאינה וראינה בנות ציון

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו". המדרש מפרש את "אמו" כישראל, השם הנעלה ביותר מבין שלושת השמות

Song of Songs 3:11

צֵאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׁמֻחָת לָבֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath

crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

שה"ש ג, יא.

- 8 המדרש על העטרה של אמו של שלמה: מלך אהב את בתו, ולא חדל להראות לה אהבה עד שקרא לה "בתי", אחר כך "אחותי" ולבסוף "אמי". (בהערת קה"ת מובא המקור כ"ד:52.)

Shemot Rabbah 52:5 ה"ה: שמות רבה

דבר אחר: ויביאו את המשכן, הה"ד (שיר ד): צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וכיום שמחת לבו. אימתי נאמר הפסוק הזה? ביום שעמד המשכן, שהיתה שמחה גדולה בישראל, שהקב"ה שורה אצלם. בנות ציון, בנים המצוינים לי, עיי עובדי כוכבים. מה ציון הזה נראה באצבע, כך ישראל נראי באצבע. הוי, בנות ציון המצוינים לי. במלך שלמה, במלך שהשלוש שלו, זה ממ"ה הקב"ה. בעטרה שעטרה לו אמו, זה המשכן. למה קראו עטרה? אלא, מה העטרה מצויירת, כך המשכן היה מצוייר, שנאמר (שמות לה): ורוקם בתכלת ובארגמן ...

Another matter, "they brought the Tabernacle" - that is what is written: "Emerge, daughters of Zion, and look at King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, and on the day of the rejoicing of his heart" (Song of Songs 3:11). When was this verse stated? On the day that the Tabernacle was set up, when there was great celebration in Israel because the Holy One blessed be He rested amongst them. "Daughters of Zion [tziyon]" - the children who are ...

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

- 9 בעטרה שעטרה לו אמו

המדרש על הפסוק האחרון בפרק ג בשיר השירים מביא את אותו משל על בת, אחות ואם, וקורא את המילים "עמי" כ"אמי". הערת קה"ת מפנה לכאן.

Shir HaShirim Rabbah 3:11 ה"ה: שיר השירים רבה

- 10 הקשיבו אלי עמי . . האזינו

"הקשיבו אלי עמי והאזינו אלי לאומי". הכתיב של "לאומי" מאפשר לקרוא "לאומי", וכך הוא תומך בשם השלישי.

Isaiah 51:4 ה"ד: שיעיהו נ"א

הקשיבו אלי עמי ולאומוי אלי האזינו כי תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע:

Attend unto Me, O My people, And give ear unto Me, O My nation; For instruction shall go forth from Me, And My right on a sudden for a light of the peoples.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

שעי"נא, ד.

- 11 (ופי . . יפתי)

Maamarei Admur HaZaken: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

מוסגר זה גם בכת"י מאמרי אדה"ז, ובכמה כת"י בלי מוסגר.

12

ולאמי כתיב

הערת קה"ת מצטטת את הקטע הזה מן הוזהר כמקור לקריאת "לאומי" כ"לאומי".

Zohar III, 262a רסב, זח"ג

הערת קה"ת

בתו"א דפוס לעמבערג שנת תור"ה ע' יד, א ובכרך באב' 17. בכרך רני ושמחי — ירותיו ובכרך אדה"ז 633, נוסף: א"ת לאומי אלא לאמי. ראה במאמרי אדה"א בראשית ע' שכת. זח"ג רסב, א. שהש"ר ספ"ג.

2 פסקה

13

נר הוי נשמת אדם

"נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן". המאמר מפרש זאת כאילו הנשמה מאירה לאלוקות.

Proverbs 20:27 כ"ז: משלי

נר ה' נשמת אדם חפֿש כל־חדרי־בטן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

משלי כ, כו.

14

נרה של שם הוי"ה

בכתב"יד אחרים מופיעים הנוסחים "נרו של ה" או "נרות הוי". עותק אחד, המתוארך לשבת ויגש תקפ"ג, מוסיף הגהה: הנשמה ממשיכה אור בשם הוי", שהוא ז"א, ואור זה בא מעתיק, הנקרא "אור הוי"

הערת קה"ת

בכרך תניא-ברוק ובכרך אדה"ז הני"ל הגי': נירו של ה'. ובכרך באב' 17: נורות של הוי". בכרך מקול מחצצים גרוסמאן (נט, א) נמצא מאמר זה ורשום עליו: שבת פ' ויגש דשנת תרכ"ג לפ"ק, נמצאת שם הגהה זו: (ה' דהיינו שהיא ממשכת אור בשם הוי' שהוא ז"א וא"כ ההמשכה זו באה מע"ק דוגמת מ"ש במאור"א אות א' סעיף כ"ח וז"ל אור הוי' נקי עתיקא דמתמן נהורא לז"א הנקי הוי' ולפעמים גם הבינה נקי כן עכ"ל. והיינו כתב וז"ל עיין באד"ר דק"ל ע"א בדרוש הפסוק בית יעקב לכו ונלכה באור ה' עכ"ל עכ"ה).

15

כי אתה נרי ה'

שירת דוד: "כי אתה נרי ה' וה' יגיה חשכ"י. כאן ה' הוא נר הנשמה — היפוכו של הפסוק במשלי

II Samuel 22:29 ט"ז: שמואל ב

כִּי־אֶתָּה נִירִי Havayah וְנִירִי הָאֵלֶּיךָ חֹשֶׁךְ:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

שמואל-ב כב, כט.

3 פסקה

16

כל הנשמה תהלל י"ה

הפסוק האחרון בתהלים. המאמר מפרש "תהלל" כ"תאיר", והופך את הפסוק למפתח להכנת הנשמה כנר

תהילים ק"נ:6 Psalms 150

כל הנשמה תהלל קה הללויה:

Let every thing that hath breath praise the L-RD. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

תהלים קנ, ו. ובסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' שכב: "ומה שהקדים רבינו ז"ל בפסוק כל הנשמה מפני כי עליית המלי' בבחי' אמי הוא בינה ונשמה הוא גי'כ בחי' בינה כמ"ש ונשמת שדי תבינם לכן הקדים בפסוק זה" עכ"ל ע"ש. ראה אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתקמב.

17 שו"ה והענין — פי תהלל

בתמליל האחר נשאל במפורש מדוע נאמר "תהלל" ולא "תשבח" — השאלה שפסקה זו עונה עליה.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ה ע' כד "וגם מהו לשון תהלל ולא אמר תשבח כו".

18 בהלו נרו

"בהלו נרו עלי ראשי לאורו אֶלְךָ חֶשֶׁךְ". הפסוק מלמד ששורש "תהלל" משמעו להאיר.

איוב כ"ט:ג Job 29:3

בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רָאִשִׁי לְאוּרוֹ אֶלְךָ חֶשֶׁךְ:

When His lamp shined above my head, And by His light I walked through darkness;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כט, ג.

19 לשון הארה

שם מוסכרת המילה כ"זוהר ונוגה ותוספת הארה, כמו יהל אורי". גם בתמליל משנת תקס"ה (עמ' 124) מופיע אותו נוסח.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א שם ע' שלב "לשון בהירות והבהקה וזהרורי יתירה כמו יהל אור". וכ"ה בתקס"ה ע' כד.

20 אני ה' לא שנית

"כי אני ה' לא שנית". בחסידות משתמשים בו כדי לבטא את העיקרון שהבריאה אינה גורמת שינוי בהי'.

מלאכי ג':ו Malachi 3:6

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֹׁנֵית וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

21 ואתה הוא קודם שנבה"ע

גם מאמר מאוחר יותר על מיקץ מסביר את "רני ושמחי בת ציון": דרגת "בת", המקבלת מאתערותא דלעילא, תתרומם למעלה גבוהה ביותר; הדבר קשור לנר חנוכה שמדליקים בפתח, הפונה החוצה.

הערת קה"ת

נוסח תפלת השחר. וראה גם לקמן לח, ב. ו, ד. ובמאמרי אדה"א על מארז"ל ע' שלו.

ואתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא

בתפילת שחרית: "אתה הוא קודם שנברא העולם, אתה הוא משנברא העולם". נוסח התפילה מבטא אותו עיקרון.

סידור Weekday Siddur Chabad, Shacharit, Morning Prayer 16
חב"ד לימות החול, שחרית, תפלת השחר ט"ז

4 פסקה

23 וממשיכה להטותה אל כל אשר תחפוץ . . וכן בדו"מ

אדמו"ר האמצעי מסביר את הדוגמה בהרחבה: כאשר השכל תופס מחשבה, הוא תפוס בה, ובאותו רגע אינו יכול לתפוס מחשבה אחרת.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א שם מבאר בארוכה הדוגמא כשהשכל נתפס בענין מחשבה זו נתפס בה ממש שבאותה שעה לא יוכל להשכיל שכל אחר ע"ש.

24 כי לא מחשבותי מחשבותיכם

"כי לא מחשבותי מחשבותיכם". כאן משמעותו היא ש"מחשבות" של ה' על העולמות אינה מקיפה אותו, כפי שמחשבת האדם מקיפה את נשמתו.

ישעיהו נ"ה:ח Isaiah 55:8

כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי נֶאֱמָר ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נה, ח.

6 פסקה

25 עיניך פקוחות על כל דרכי

"עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו". הפסוק מבטא את השגחתו הפרטית של ה'.

ירמיהו ל"ב:י"ט Jeremiah 32:19

גָּדַל הַעֲצָה וְרַב הָעֲלִילָה אֲשֶׁר־עֵינֶיךָ פְּקֻחוֹת עַל־כָּל־דַּרְכֵי בְנֵי אָדָם לְתֵת לְאִישׁ כְּדַרְכֵּיו וּכְפָרֵי מַעֲלָיו:

great in counsel, and mighty in work; whose eyes are open upon all the ways of the sons of men, to give every one according to his ways, and according to the fruit of his doings;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ"י לב, יט.

26 פיי הכל גלוי וידוע

שם מסביר אדמו"ר הזקן שידיעת ה' את כל העולמות אינה מחשבתו המתלבשת בהם, אלא בחינת "גלוי וידוע" כשלעצמה; רק ידיעת האדם צריכה להתלבש בדבר שהוא יודע. כמו כאן, הדברים קשורים ל"כי לא מחשבותי מחשבותיכם".

הערת קה"ת

ראה לעיל יד, ד ובמ"מ שם. וראה בסה"מ תקס"ה ע' כד ואילך. אוה"ת ענינים ע' קטו. באוה"ת סידור ע' נ מציינ' לכאן. מאמרי אדה"א בראשית ע' שלד.

27 שו"ה שהם — בבחי' גילוי וידיעה

המחבר אומר שבמילים אלה השיב אדמו"ר הזקן על השאלה: אין כאן הלבשה של המחשבה כלל, אלא רק "גלוי וידוע".

הערת קה"ת

בסה"מ תרכ"ז ע' רחצ בסופו שבוה תירץ רבינו ז"ל שאין זו בחי' התלכשות המחשבה כלל כ"א שהוא בדרך גלוי וידוע ע"ש.

28 ק"ק עד שהו"ה צבאות

קריאת המלאכים: "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות". המאמר מפרש את שלוש אמירות ה"קדוש" כשלוש דרגות של הבדלה, עד שה' נעשה כורא הצבאות

ישעיהו ו:ג: Isaiah 6:3

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלֵהָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 פסקה

29 וביאור ענין ג"פ קדוש

המאמר באמור שואל על שלוש קבוצות המלאכים האומרות "קדוש" פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים, ומבאר ש"קדוש" פירושו נבדל, ככתוב "אני ה' לא שניתני" — אין בו שינוי לפני הבראה ולאחריה

הערת קה"ת

ראה לקרי'ת אמור לא, א ואילך. נשא כח, ד. ראה כ, ד ואילך. מאמרי אדח"א בראשית ע' שלה. תקא.

30 ג"פ קדוש . . ב' ההי"ן שבשם ה'

הצמח צדק מצטט שם את הקטע הזה ומונה כמה מקומות נוספים שבהם מתבארת אמירת "קדוש" שלוש פעמים.

הערת קה"ת

מצויין באוה"ת נ"ך כרך א ע' קסח ושם מצייין לכמה מקומות שמוכח הענין ג"פ קדוש.

31 בדבר ה' שמים נעשו

"בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם". הפסוק מלמד שהבריאה נובעת מן הדיבור האלוקי

תהילים ל"ג:6 Psalms 33:6

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צִבְאוֹת:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לג, ו.

8 פסקה

32 וגי' אותיות הראשונות

הצמח צדק מצטט את הקטע הזה על שלוש האותיות הראשונות של השם

הערת קה"ת

מוכח באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תשמב.

9 פסקה

33 ביה"ה ה' צור עולמים

"כטחו בה' עדי עד, כי ביה ה' צור עולמים". הגמרא דורשת "ביה" כ"ביד" ובה"א

ישעיהו כ"ד:4 Isaiah 26:4

בִּטְחוּ בַה' עַד־עַד כִּי בִקָּה ה' צוֹר עוֹלָמִים:

Trust ye in the L-RD for ever, For the L-RD is GOD, an everlasting Rock.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כו, ד. באוה"ת בראשית כרך ב ע' שיד, ב מבאר זה "ר"ל אחר שביאר איך שצ"ל צמצומים שיומשך מא"ס להיות ה' צבאות, עכשיו יבאר שהמשכה זו צ"ל ע"י אתעדלית וזהו ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה ב' ההי"ן להמשיך בחי' יו"ד שנברא בו העוה"ב שהוא ה', והיינו לעבדה, ולהמשיך ה' שנברא בו עוה"ז וזהו ולשמרה".

34 ביו"ד נברא העוה"ב

הגמרא אומרת שהעולם הזה נברא בה"א והעולם הבא ביו"ד. המאמר מפרש את הי"ד כצמצום

מנחות כ"ט ב: י"ג-יד Menachot 29b:13-14

מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות כט, ב.

35 שנהנין מזיו השכינה

"לעולם הבא... צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". זהו תיאור העולם הבא שבו משתמש המאמר

ברכות י"א א: י"ב-י"א Berakhot 17a:12

מְרַגְּלָא בְּפֻמְהָ דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הָזֶה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׂנְאָה וְלֹא תַחֲרוּת, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבֵין וְעֶטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזֵּי הַשְּׁכִינָה, שְׁנֵאמַר: "וַיַּחֲזִיזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. II).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

36 מאא"ס ב"ה . . לקבל

הצמח צדק מציע ששלושת הדברים שקדמו לעולם — מים, רוח ואש — הם שלוש ספירות או שלושה קווים, כלומר הצמצומים שבאמצעותם אור אין סוף מאיר באופן שהעולמות יכולים לקבל

הערת קה"ת

ביהל אור ע' שפט: ואפ"ל שזהו ענין ג' בריות שקדמו לעולם מים רוח ואש, שהם ג' ספירות ג' קווין, כי מאוא"ס ב"ה א"א לבע"ג לקבל כ"א ע"י צמצומים דהיינו ע"י הספירות שבהן ועל ידם מאיר הא"ס באופן שיוכלו העולמות לקבל כ"י עכ"ל.

37 להנחיל אוהבי יש ש"י עולמות

"להנחיל אוהבי יש". כאן "יש" נעשה כינוי ל"מציאות" שהנשמות מקבלות.

משלי ח:כ"א Proverbs 8:21

להנחיל אוהבי יש ואצרתיהם אִמְלָא:

That I may cause those that love me to inherit substance,
And that I may fill their treasuries.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, כא. סוף עוקצין.

פסקה 10

38 שכר מצוה מצוה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ד, ב.

39 שכר מצוה מצוה

בן עזאי אומר: "שכר מצוה — מצוה". כאן הכוונה שהמצווה עצמה ממשיכה בן עזאי אומר, הו"י רץ למצוה קלה כבחמורה, ובזרע מן העברה.

Pirkei Avot 4:2:2 משנה אבות ד:

בן עזאי אומר, הו"י רץ למצוה קלה כבחמורה, ובזרע מן העברה.
שמצוה גוררת מצוה, ועברה גוררת עברה. ששכר מצוה, מצוה. ושכר
עברה, עברה:

Ben Azzai said: Be quick in performing a minor commandment as in the case of a major one, and flee from transgression; For one commandment leads to another commandment, and transgression leads to another transgression; For the reward for performing a commandment is another commandment and the reward for committing a transgression is a transgression.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

40 יגיע כפיו כי תאכל

"יגיע כפיו כי תאכל, אשריך". השכר הוא פרי עמלו של האדם עצמו.

Psalms 128:2:2 תהילים קכ"ח:

יגיע כפיו כי תאכל אשריך וטוב לך:

When thou eatest the labour of thy hands, Happy shalt thou be, and it shall be well with thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קכח, ב.

41 ויניחהו בג"ע לעבדה אלו רמ"ח מ"ע

"ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה".

Genesis 2:15:15 בראשית ב':ט"ו

ויקח ה' אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיִּנְחָהוּ בְּגֶן־עֵדֶן לְעֲבֹדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ:

And the L-RD G-d took the man, and put him into the garden of Eden to dress it and to keep it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar I, 27a:27a זח"א כז,

Tikkunei Zohar, Tikkun 54 - 87b:77b תקו"ז תיקון נד:

בראשית פָּרָא אֱלֹהִים, אֵת הַשָּׁמַיִם עִץ הַחַיִּים, וְאֵת הָאָרֶץ כָּל עֵץ נִחְמַד לְמִרְאָה, וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וְכָהוּ דָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע, וְדָא רָזָא תְּהוֹ עֵמֶק רַע, בְּהוֹ עֵמֶק טוֹב, וְדָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע, כִּי שָׁם כָּלֵל יְהוּ"ה שָׁפַת כָּל הָאָרֶץ (שם יא ט), וּמִהָכָא נִפְקַ כָּל עֲרֻבְקָא דְטוֹב וָרַע, דְּאִיהוּ רָזָא דְצַדִּיק וָרַע לֹא רָשָׁע וְטוֹב לוֹ.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

Zohar III, 165b:165b זח"ג קסה,

הערת קה"ת

בראשית ב, טו. ראה זח"א כז, א. ת"ז ת"י נד. זח"ג קסה, ב.

פסקה 11

42 נשמה מלשון נשימה . . אשם ואשף יחד

"אשם ואשף יחד". המאמר מפרש זאת כקצב הנשימה, רצוא ושוב

ישעיהו מ"ב:יד Isaiah 42:14

הָקִשִּׁיתִי מַעֲוָלִים אֲחֵרִישׁ אֶתְאָפֶּק כִּי־לִדָּה אֶפְעֶה אֲשֶׁם וְאֲשָׁפֶה יָחַד:

I have long time held My peace, I have been still, and refrained Myself; Now will I cry like a travailing woman, Gasping and panting at once.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מב, יד. ע' בת"ז ת"י טז. אוה"ת ענינים ע' כ. ובתורת שמואל תרכ"ז ע' שכה "פ"י אשום ואשוף הוא ענין רוי"ש, כי כדי לשאוף את ההבל שהוא חיות האדם צ"ל ברו"ש דוקא" ע"ש. ובסה"מ תש"ד ע' 254 מציין כ"ק אדמו"ר זי"ע "וראה רש"י חגיגה יב, ב ד"ה ורוחות. בראשית רבה פ"ד, ט. רמב"ם הלי' יסוה"ת פ"ד ה"ט".

43 נשמה מלשון נשימה

המדרש על חמשת שמות הנשמה, שאליו מפנה הערת הרבי המצוטט במהדורת קה"ת, וקושר בין הנשמה לנשימה

Bereshit Rabbah 14:9:9 בראשית רבה י"ד:ט"ז

חמשה שמות נקראו לה: נפש, רוח, נשמה, יחידה, חיה. נפש, זה הדם, שנאמר (דברים יב): כי הדם הוא הנפש. רוח, שהיא עולה ויורדת, שנאמר (קהלת ג): מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. נשמה, זו האופיה, דברייטא אמרין האופיתא טבא. חיה, שכל האברים מתים והיא חיה בגוף. יחידה, שכל האברים משנים שנים והיא יחידה בגוף, הדא הוא דכתיב (איוב לד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף. רבי יהושע בר נחמיה ורבנן. רבי יהושע בר נחמיה אמר: אם ישים אלקים לבו על האדם הזה, רוחו כבר היה בידו, ...

It [man's soul] is called by five names: nefesh (Genesis 2:7), ruah (Ezekiel 37:14), neshama (Genesis 2:7), yehida (Psalms 22:21), haya (Psalms 143:3). Nefesh - this refers to blood, as it is stated: "For blood is the soul [nefesh]" (Deuteronomy 12:23). Ruah - because it ascends and descends, as it is stated: "Who knows the spirit of the sons of man? Does it ascend upward?" (Ecclesiastes 3:21). also means wind, which ascends and descends. Neshama - this refers to man's intellect, as people say: Intellect is good. Haya - because ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

פסוקה 12

44 והיינו מסירת הרצון

הצמח צדק מצטט את ההגדרה הזאת למסירת נפש כמסירת הרצון, ומפנה ללקוטי תורה, ראה

הערת קה"ת

מובא באוה"ת תרומה ע' אשסח, ושם מציין לעיין בלקו"ת פ' ראה כה, א. ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקו. בונה ירושלים סי' עא. מאה שערים לו, א. וראה גם סדי"ה עתידין צדיקים ה'תשי"ב.

45 נפש הוא הרצון כמ"ש אין נפשי אל העם הזה

"אין נפשי [רצוני] אל העם הזה". החסידות מביאה זאת כדי להראות ש"נפש" פירושה רצון, וכך מסירות נפש היא מסירת הרצון

ירמיהו ט"ו:1 א' Jeremiah 15

וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי אִם-יַעֲמֵד מֹשֶׁה וְשִׁמְוֹאֵל לִפְנֵי אֵין נַפְשִׁי אֶל-הָעָם הַזֶּה שְׁלַח מַעֲלֵי-פָנַי וְיֵצְאוּ:

Then said the L-RD unto me: 'Though Moses and Samuel stood before Me, yet My mind could not be toward this people; cast them out of My sight, and let them go forth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בראשית כ"ח:8 Genesis 23

וַיְדַבֵּר אֹתָם לֵאמֹר אִם-יֵשׁ אֶת-נַפְשְׁכֶם לְקַבֵּר אֶת-מִתִּי מִלְּפָנַי שְׁמֻעוֹנִי וּפְגַעוּ-לִי בְעֶפְרוֹן בֶּן-צֹחָר:

And he spoke with them, saying: 'If it be your mind that I should bury my dead out of my sight, hear me, and entreat for me to Ephron the son of Zohar,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

תהילים כ"ז:12 Psalms 27

אַל-תִּתְּנֵנִי בְנַפְשׁ צָרִי כִּי קְמוּ-בִי עֲדֵי-שָׂקָר וַיִּפַּח חָמָס:

Deliver me not over unto the will of mine adversaries; For false witnesses are risen up against me, and such as breathe out violence.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' טו, א. רא"י זו הובאה בכ"מ בדא"ח. ולכאורה צ"ע מפני מה אין מסתייעין ממה שנכתב בתורה (בראשית כג, ח) אם יש את נפשכם. וי"ל דשם מדבר בלעו"ז וסט"א, אשר בבואה דבבואה לית להו (ראה לקו"ת סדי"ה כי תצא — השני — וביאורו), ולכן אין מזה רא"י גמורה לפי ובכל נפשך דקדושה. וע"פ חילוק זה מובן ג"כ דאין רא"י ממש"נ (תהלים כז, יב) אל תתנני בנפש צרי. — וגם בזה נראה עד כמה מדויקים בתורת דא"ח אפילו פרטים שבאו בטפל ובדרך אגב (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תשי"ט ע' 227. לקו"ש ח"ב ע' 456). ראה במאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקו. בונה ירושלים סי' עא ובמאה שערים לו, א שם מביא כמו חשקה נפשי כלתה נפשי. במאמרי אדה"א בראשית ע' שלט מביא קודם הפסוק "כמו היש את נפשך [בראשית כג, ח] כל' רצונך וכן אין נפשי . . .". וראה סדי"ה עתידין צדיקים תשי"ב.

פסוקה 13

46 מי לי בשמים

"מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ". הפסוק מתאר אדם שכל רצונו הוא

ה'.

תהילים ע"ג:כ"ה Psalms 73

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חָפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה.

47

שאין עוד מלבדו

"הו"י הוא האלקים, אין עוד מלבדו". החסידות מפרשת זאת כמשמעותו: אין דבר שקיים מלבדו

דברים ד':ל"ה Deuteronomy 4

אֵתָּה הָרֹאֶת לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 פסוקה

48

לי הכסף ולי הזהב

"לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות". כאן "נאום" מצביע על דבר ה' כשורשם של כל הדברים הגשמיים

חגי ב' ח"ה:2 Haggai 2

לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נֹאֵם ה' צְבָאוֹת:

Mine is the silver, and Mine the gold, saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

חגי ב, ח. ראה באוה"ת נ"ך חגי ע' תקה.

49

מבחי נאם ודבר ה'

דיון במדרגת "נאום" ודבר ה' כשורשם של הדברים

הערת קה"ת

ראה אוה"ת כי תצא ע' תתרכ.

15 פסוקה

50

והיו הדברים האלה

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך". מתוך קריאת שמע; כאן מדובר ב"שוב" הבא לאחר מסירות הנפש של "אחדי"

דברים ו':6 Deuteronomy 6

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, 1.

51 ודברת כם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך

"ודברת כם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך". התורה נכנסת כך לכל חלקי החיים.

Deuteronomy 6:7 וז':

וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַבְכֶּם וְדַבַּרְתֶּם בָּם בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְכֶם וּבְלִכְתְּכֶם בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּכֶם וּבְקוּמְכֶם:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 אין לו להקב"ה בעולמו אלא די"א של הלכה

"מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד". כאן מוסבר כיצד ה' הקדוש והנבדל שוכן בעולם.

ברכות ח' א:י"ח-ט"ט Berakhot 8a:18-19

וְהִינֵנו דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲמִי מִשְׁמִייה דְּעוּלָא: מִיּוֹם שְׁחַרְבַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הֶלְכָּה בַלְבָּד. וְאָמַר אַבְי: מְרִישׁ הָהוּא גְרִיסְנָא בְּגוּ בֵּיתָא וּמְצַלִּינָא בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא. כִּיּוֹן דְּשִׁמְעֵנָא לְהָא דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲמִי מִשְׁמִייה דְּעוּלָא — מִיּוֹם שְׁחַרְבַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הֶלְכָּה בַלְבָּד — לָא הָהוּא מְצַלִּינָא אֶלָּא הֵיכָא דְּגְרִיסְנָא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ח, א.

53 רץ לבך ושוב

"אם רץ לבך שוב למקום" מספר יצירה הוא שורש ההוראה על רצוא ושוב; הערת קה"ת מפנה לכאן.

ספר יצירה א:ח'8 Sefer Yetzirah 1:8

עשר ספירות בליום פיך מלדבר ולבך מלהרהר ואם רץ לבך שוב למקום שלכך נאמר והחיות רצוא ושוב. ועל דבר זה נכרת ברית:

Concerning the number ten of the spheres of existence out of nothing keep thy tongue from speaking and thy mind from pondering on it, and if thy mouth urges thee to speak, and thy heart to think about it, return! as it reads: "And the living creatures ran and returned," (Ezekiel 1, 14) and upon this was the covenant made.

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch, New York, 1877 (Public Domain)

54 רץ לבך ושוב לאחד

הקדמת תקוני זוהר: אם לבך רץ, שוב. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על

התנועה של רצוא ושוב בעבודת ה'.

Tikkunei Zohar 7a:3 וז' א:

תְּנִינָא (יחזקאל א כו), וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עָלִיו מְלַמְעָלָה דָּא אִיהוּ יוֹד הָא וְאִוּ הָא כְּלִיל תִּשְׁעֵי נְקוּדוֹן, וְעִשְׂרִינָא שְׂכִינְתָּא כְּלִיל מְלָכָה, וְכִלָּא א, דְּלִית אָדָם בְּלָא א, וְכִלָּא אִיהוּ עֲמוּדָא דְּאִמְצָעִיתָא, אִיהוּ יְהוּ"ה דְּכִלִּיל א, וְאִיהוּ שְׁמָא מְפָרֵשׁ דְּכִלִּיל א לְאַחֲרָא דְּאָם רִץ לְבָבָה שׁוּב לְאַחֲרָה.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (ז, א). ראה ס"י פ"א.

55 בע"כ אתה חי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ד, כב.

56 בע"כ אתה חי

"על כורחך אתה נולד ועל כורחך אתה חיי". כאן הכוונה היא שהנשמה נשארת בגוף כדי למלא את תכליתה למטה.

משנה אבות ד:כ"ב Pirkei Avot 4:22

הוא הָיָה אוֹמֵר, הַיְלֹוֹדִים לָמוֹת, וְהַמָּתִים לְהַחֲיוֹת, וְהַחַיִּים לְדוֹן. לִידַע לְהוֹדִיעַ וּלְהַנְדֹּעַ שֶׁהוּא אֵל, הוּא הַיּוֹצֵר, הוּא הַבּוֹרָא, הוּא הַמְכִּין, הוּא הַדִּין, הוּא עַד, הוּא בַּעַל דִּין, וְהוּא עֲתִיד לְדוֹן. בְּרוּךְ הוּא, שְׁאִין לְפָנָיו לֹא עוֹלָה, וְלֹא שִׁכְחָה, וְלֹא מְשׁוּא פָנִים, וְלֹא מְקַח שָׂחַד, שֶׁהַכֹּל שָׁלוּ. וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֲשׁוֹן. וְאֵל יִבְטִיחֶךָ יִצְרָר שֶׁהַשָּׂאוֹל בֵּית מְנוּס לָהּ, שֶׁעַל כִּרְחָק אֵתָה נּוֹצֵר, וְעַל כִּרְחָק אֵתָה נּוֹלֵד, וְעַל כִּרְחָק אֵתָה חַי, וְעַל כִּרְחָק אֵתָה מֵת, וְעַל כִּרְחָק אֵתָה עֲתִיד לָתֵן ...

He used to say: the ones who were born are to die, and the ones who have died are to be brought to life, and the ones brought to life are to be judged; So that one may know, make known and have the knowledge that He is G-d, He is the designer, He is the creator, He is the discerner, He is the judge, He the witness, He the complainant, and that He will summon to judgment. Blessed be He, before Whom there is no iniquity, nor forgetting, nor ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

16 פסקה

57 ה' צלך . . כך הוא ית' כביכול צל שלך

"ה' שומרך, ה' צלך על יד ימינך". יש לקרוא כך: ה' מגיב לאדם כפי שהצל עוקב אחר תנועותיו.

תהילים קכ"א:5 Psalms 121:5

ה' שֹׁמְרֶךָ ה' צֶלֶךְ עַל-יַד יְמִינֶךָ:

The L-RD is thy keeper; The L-RD is thy shade upon thy right hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קכא, ה. וראה בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' שכו וראה במ"מ לשם: ופי' הבעש"ט ז"ל ונמצא פי' זה במדרש שמואל ג"כ. ע' באוה"ת פי' ואחזק ע' קכא.

58 להאיר ולהמשיך אור"ס ב"ה בג"ע כו'

הצמח צדק מוסיף כאן: כפי שמוסבר במאמר "צאינה וראינה" על "וברכו את הוי", שפירושו המשכת ברכה ותוספת אור בשם הוי

הערת קה"ת

באוה"ת תצוה ע' איתקנג מוסיף "כמ"ש בדי"ה צאינה וראינה בפ"י וברכו את הוי שממשיכים ברכה ותוס' אור בשם הוי".

פסקה 17

59 כי אתה נרי הוי"ה

"כי אתה נרי הוי". המילה "אתה" נדרשת כאל"ף-ת"י, אותיות התורה, בתוספת ה"א, הרומזת למצוות

שמואל ב כ"ב:כ"ט II Samuel 22:29

כִּי־אַתָּה נִרְיִי Havayah וְנִרְיִי הָיִיתָ חֹשֶׁךְ:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 18

60 שו"ה וצ"ל — ממארי דחושבנא

התניא מסביר שלעתים הלב קהה כאבן אף שהשכל מבין את גדולת ה', מפני שגסות הקליפה מחשיכה את אור הנשמה. הדרך לתקן זאת היא להכניע אותה באמצעות קביעת זמנים לחשבון נפש — וזוהי משמעות היות האדם ממארי דחושבנא כאן

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים 29:15 Tanya, Likkutei Amarim כ"ט:ט"ו

וגם מי שהוא נקי מחטאות נעורים החמורים, ישים אל לבו לקיים מאמר זהר הקדוש, להיות מ"מארי דחושבנא", דהיינו, לעשות חשבון עם נפשו, מכל המחשבות והדיבורים והמעשים שחלפו ועברו מיום היותו עד היום הזה, אם היו כולם מצד הקדושה, או, מצד הטומאה רחמנא לצלן, דהיינו, כל המחשבות והדיבורים והמעשים אשר לא להימנה ולרצונו ולעבודתו, שזהו פירוש לשון "סטרך אחרך", כנזכר לעיל [בפרק ו'].

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פכ"ט.

61 כי כל איש אשר בו מום . . לחם אלקיו לא יגש להקריב

"כל איש אשר בו מום לא יקרב". כוהן בעל מום אינו ראוי לעבוד; המאמר מחיל זאת על הנשמה

ויקרא כ"א:י"ח Leviticus 21:18

כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בו מוֹם לֹא יִקְרַב אִישׁ עֹזֵר או פֶּסֶח או חָרֵם או שְׂרָע:

For whatsoever man he be that hath a blemish, he shall not approach: a blind man, or a lame, or he that hath any thing maimed, or anything too long,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כא, יח. כא. ראה אוה"ת שופטים ע' תתלט. ובמאמרי אדה"א בראשית ע' שמב מוסיף "ופי מום ברוחניות הוא אפי' פגם כל שהוא בעין ואזן שהוא ראוי ושמיעה".

62 לחם אלקיו לא יגש להקריב

"מום בו, לא יגש להקריב את לחם אלקיו".

ויקרא כ"א:כ"א Leviticus 21:21

כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־בו מוֹם מִזֶּרַע אֶהְרֹן הַכֹּהֵן לֹא יִגֹּשׁ לְהִקְרִיב אֶת־אֲשֵׁי ה' מוֹם בו אֵת לֶחֶם אֱלֹקִיו לֹא יִגֹּשׁ לְהִקְרִיב:

no man of the seed of Aaron the priest, that hath a blemish, shall come nigh to offer the offerings of the L-RD made by fire; he hath a blemish; he shall not come nigh to offer the bread of his G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 19

63 ותמימים ינחלו טוב, ואין טוב

"והתמימים ינחלו טוב". רק מי שהוא שלם יכול לקבל את הטוב

משלי כ"ח:י" Proverbs 28:10

מִשְׁעָה יִשְׂרָאֵל בְּדָרֶךְ רָע בִּשְׁחוּתוֹ הוּא יִפּוֹל וְתַמִּימִים יִנְחֲלוּ־טוֹב:

Whoso causeth the upright to go astray in an evil way, He shall fall himself into his own pit; But the whole-hearted shall inherit good.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כח, י. אבות ו, ג.

64 ואין טוב

"ואין טוב אלא תורה, שנאמר: כי לקח טוב נתתי לכם"

משנה אבות ו:ג:ג Pirkei Avot 6:3

... וכמה שצריך לנהוג בו כבוד. ואין כבוד אלא תורה, שנאמר (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו, (משלי כח) ותמימים ינחלו טוב, ואין טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורת אלהי תעזבו:

One who learns from his fellow one chapter, or one halakhah, or one verse, or one word, or even one letter, is obligated to treat him with honor; for so we find with David, king of Israel, who learned from Ahitophel no more than two things, yet called him his master, his guide and his beloved friend, as it is said, "But it was you, a man mine equal, my guide and my beloved friend" (Psalms 55:14). Is this not [an instance of the argument] "from the less to the ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

65 שו"ה מס"נ — ומפילים אותו למטה

הרבי האמצעי מסביר שהנשמה מושלכת למטה ונשפלת כשהיא מתעלה בתפילה, ולכן אינה יכולה להתקרב לה באהבה וביראה של רצוא ושוב

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א ע' שמב "היינו שמפילים ומשפילים את הנשמה בעלותה למעלה בתפלה לבלתי תוכל להתקרב לה לעולם באו"ר דרו"ש".

66 ישוב אל ה' וירחמהו

"ישוב אל ה' וירחמהו". התשובה היא המסירה את המכשול

ישעיהו נ"ה:ז Isaiah 55:7

עֲזֹב רָשָׁע דַּרְכוֹ וְאִישׁ אָזֶן מִחֻשְׁבְּתוֹ יִשָּׁב אֶל־ה' וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹקֵינוּ כִּי־יִרְכָּה לְסֻלּוֹחַ:

Let the wicked forsake his way, And the man of iniquity his thoughts; And let him return unto the L-RD, and He will have compassion upon him, And to our G-d, for He will abundantly pardon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נה, ז.

פסוקה 20

67 שו"ה בחי' מקבל — בטבע

בכתב היד מופיע "מטבעה" במקום "מטבע".

הערת קה"ת

בבז' 633. בטבעה.

68 עד אשר יערה עלי' רוח ממרום

"עד יערה עלינו רוח ממרום". הדברים מתארים סיוע הבא מלמעלה.

Isaiah 32:15:ט"ו

עדי' יערה עלינו רוח ממרום והיה מדבר לפקמל והפךמל ליצר יחשב:

Until the spirit be poured upon us from on high, And the wilderness become a fruitful field, And the fruitful field be counted for a forest.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ע"פ ישע"י לב, טו.

69 שמעי בת וראי

"שמעי בת וראי... ושכחי עמך ובית אביך". הקריאה למקבל לעוזב מאחוריו את הרגלי העולם.

Psalms 45:11:י"א

שמע"יבת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך:

'Hearken, O daughter, and consider, and incline thine ear; Forget also thine own people, and thy father's house;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מה, יא.

70 שו"ה להיות — והנה בחי' זו נקי' בת

הצמח צדק מצטט קטע החל בנקודה זו במאמר ואת ההסבר הבא אחריו.

הערת קה"ת

קטע מכאן ומהביאור מובא באוה"ת פ' בא ע' רנח.

פסוקה 21

71 תתן אמת ליעקב

"תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם, אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם". כל ביטוי נקרא כמתנה מלמעלה למי שאינו יכול להגיע לכך בכוחות עצמו.

Micah 7:20:י'

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, כ. וראה לקו"ת משע"צ פג, ב. מאמרי אדה"א ע' שמג.

72

כי שרית ותוכל

"לא יעקב ייאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל". ישראל הוא מי שכבר ניצח.

בראשית ל"ב:כ"ט

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל:

And he said: 'Thy name shall be called no more Jacob, but Israel; for thou hast striven with G-d and with men, and hast prevailed.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לב, כט.

73

שו"ה המלחמה — שירד מטה

בכתב היד כתוב: "ירד למטה מטה".

הערת קה"ת

בבז' 633: שירד מטה מטה.

74

תשובה שקדמה לעולם

תשובה היא אחד משבעת הדברים שנבראו קודם לעולם. כאן היא המקור, שמעל לסדר העולם, לסיוע הניתן מלמעלה.

Pesachim 54a:8-9:ט"ח-ט"ז

לא קשיא: הא באור דידן, הא באור דגיהנם. אור דידן — במוצאי שבת, אור דגיהנם — בערב שבת. ואור דגיהנם בערב שבת איברי? והא תניא: שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן: תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח. תורה, דקתיב: "ה' קנני ראשית דרכו". תשובה, דקתיב: "בטחם הרים ילדיו", וקתיב: "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 22

75 שו"ה הקב"ה על ג"ע וש"ד

הצמח צדק מסביר בהרחבה מדוע ה' ויתר על עבירות אלו אך לא על ביטול תורה.

הערת קה"ת

פתיחתא דאיכ"ר ב. ראה בארוכה באוה"ת פ' ואתחנן ע' רמו.

76

להבדיל בין החי

"להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל". דיני התורה כמפרידים בין טוב לרע.

ויקרא י"א:מ"ז

להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל:

to make a difference between the unclean and the clean, and between the living thing that may be eaten and the living thing that may not be eaten.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יא, מז.

פסקה 23

77 בי מלכים ימלכו

התורה אומרת: "בי מלכים ימלוכו". חכמים דורשים את "מלכים" על הרבנים ועל תורתם.

משלי ח':ט"ו Proverbs 8:15

בי מלכים ימלכו ורונים יחקקו צדק:

By me kings reign, And princes decree justice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, טו.

78 מתניתין מלכתא

הביטוי התלמודי "מתניתין מלכתא", המצוטט בהערת קה"ת. כאן ההלכה נושאת סמכות מלכותית.

ביצה כ"ח ב:י"ד-ט"ו Beitzah 28b:14-15

רב פפא אמר: מתניתין ומתניתא — רב מלכיא. שמעתתא — רב מלכיו. וסימניה: מתניתין מלכתא. מאי ביניהו? איכא ביניהו שפחות. מתני לא יאמר אדם לשבח: שקול לי בדינך בשר, אבל שוחט ומחלק ביניהם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ביצה כח, ב. וראה בהנסמן לקמן מט, ב.

79 אם תגבי כנשר

"אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך, משם אורידך נאום ה'". הדברים נאמרו על אדום; כאן הם מתארים את דבר ה' המפיל את הקליפה.

עובדיה א':ד"ד Obadiah 1:4

אם-תגביה כנשר ואם-בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאום-ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עובדי' א, ד.

80 ויתפרדו כל פועלי און

"כי הנה אויבך ה', כי הנה אויבך יאבדו יתפרדו כל פועלי און"

תהילים צ"ב:י"ז Psalms 92:10

כי הנה איבך ה' כִּי־הנה איבך יאבדו יתפרדו כל־פועלי און:

For, lo, Thine enemies, O L-RD, For, lo, Thine enemies shall perish: All the workers of iniquity shall be scattered.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צב, י.

81 שו"ה בתורה — בין איסור והיתר

בכתב היד כתוב "בין היתר לאיסור", בסדר הפוך

הערת קה"ת

בבוכ 633: בין היתר לאיסור.

82 דבר ה' אשר בפיו זו דבר הלכה

חכמים דורשים את "דבר ה'" בעמוס כהלכה. כאן הכוונה שפסיקת ההלכה

שבפי האדם היא דבר ה' עצמו.

שבת קלי"ח ב:י"א-י"ב Shabbat 138b:11-12

"דבר ה'" — זו הלכה, "דבר ה'" — זה המקץ, "דבר ה'" — זו נבואה. ומאי "ישוטטו לבקש את דבר ה'"? אמרו: עתידה אשה שתטול כפר של תרומה ותחזור בכתי כנסיות ובכתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא, ואין מכין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

83 להנחיל אוהבי יש

"להנחיל אוהבי יש". ישראל הם "אוהבי" ה'

משלי ח':כ"א Proverbs 8:21

להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא:

That I may cause those that love me to inherit substance, And that I may fill their treasuries.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, כא.

84 למען אחי ורעי

"למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך". הפסוק נקרא כאומר שה' מכנה את ישראל אחיו ורעיו.

תהילים קכ"ב:ח' Psalms 122:8

למען אחי ורעי אדברה־נא שלום בך:

For my brethren and companions' sakes, I will now say: 'Peace be within thee.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קכב, ח.

פסקה 24

85 הקל קול יעקב

יצחק אמר: "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו"

בראשית כ"ז:22 Genesis 27:22

ויגש יעקב אלי־יצחק אביו וימשחו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כז, כב.

86 ואשים דברי בפוך

"ואשים דברי בפוך". דברי ה' בפיו של הלומד

ישעיהו נ"א:ט"ז Isaiah 51:16

ואשם דברי בפוך ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי־אתה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נא, טז.

87 דברי אשר שמתי בפיו

"דברי אשר שמתי בפיו לא ימוש מפיו". הפסוק נקרא כך: דברי התורה שאדם אומר הם כאמת דברי ה'

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֵנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּם אֲמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדִבְרֵי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמְשׁוּ וּמִפִּי וּמִפִּי יֵרָע וּמִפִּי יֵרָע וְרַע אֲמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נט, כא.

פסקה 25

88 אחותי רעייתי יונתי תמתי

"פתחי לי אחותי, רעייתי, יונתי, תמתי"

שיר השירים ה':ב Song of Songs 5:2

אֲנִי יֹשֶׁנָּה וְלִבִּי עָר קוֹל דֹּדִי דוֹפֵק פֶּתַח־יְלִי אַחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנָתִי תִּמְתִּי שְׂרָאִשׁ נִמְלֵא־טֵל קְנוּצוֹתִי רְסִיסֵי לֵילָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, ב.

89 א"ת תמתי אלא תאומתי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

שה"ש רבה ע"פ אני ישנה.

90 א"ת תמתי אלא תאומתי

המדרש על "אני ישנה" דורש: אל תקרי "תמתי" אלא "תאומתי", כביכול ה' וישראל תאומים.

שיר השירים רבה ה':ג Shir HaShirim Rabbah 5:3

פֶּשֶׁטִּי אֶת כְּתָנְתִּי, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֶפְלוּ תִּמָּה שְׁכַתְמוֹת יוֹדַעַת לְפָשֶׁט וְלִלְבָּשׁ, וְאֵת אֲמָרַת פֶּשֶׁטִּי אֶת כְּתָנְתִּי, רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹחָנָן אֲמָרִי יוֹם שֶׁנִּדְּוָג לָהֶם נְבוּכַדְנֶצַּר הִרְשָׁע לִישְׂרָאֵל פֶּשֶׁט מֵהֶם שְׁנֵי לְבוּשִׁים גְּדוּלִים, לְבוּשׁ כְּהֵנָּה וּלְבוּשׁ מַלְכוּת. רַחֲצִיתִי אֶת רִגְלִי, מִטְנוּף עֲבוּדֹת כּוֹכָבִים, יוֹדַעַת הֵייתִי שְׂאֵבֶק שֶׁל אוֹתוֹ מְקוֹם מְשִׁיאֲנִי לְעֲבוּדֹת כּוֹכָבִים, אֵף עַל פִּי כֵן דֹּדִי שֶׁלַח יָדוֹ מִן הַחוּר. אֲמַר רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָּא, וְכִי מָה טִיבוֹ שֶׁל חוּר זֶה לְהִיּוֹת ...

"I have removed my tunic; how can I don it? I have washed my feet; how can I soil them? My beloved extended his hand through the hole, and my core was stirred for him" (Song of Songs 5:3-4). "I have removed my tunic" - Rabbi Yohanan said: Even the simplest of the simple knows how to undress and dress, and you say: "I have removed my tunic"? Rabbi

Hanina and Rabbi Yohanan say: On the day that the wicked Nebuchadnezzar attacked Israel, he removed from them two great garments: ...

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

91

כל האומר אין לי אלא תורה

"כל האומר אין לי אלא תורה — אפילו תורה אין לו". כאן התורה זקוקה לקשר עם ה', שמסירות נפש מעניקה

יבמות ק"ט ב:ד-ה"4-5 Yevamot 109b

עֲרָבִי שֶׁלְצִיּוֹן — דַּעְבְּדִי שְׁלוֹף דוּץ. תּוֹקַע עֲצָמוֹ לְדָבָר הֶלְכָּה — דִּתְנִינָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁיטָא! אֵלָּא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֵלָּא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֵלָּא תוֹרָה. הָא נָמִי פְּשִׁיטָא! אֵלָּא דַּאֲפִילוּ תוֹרָה אֵין לוֹ. מָאִי טַעְמָא? אֲמַר רַב פֶּפְא, אֲמַר קְרָא: "וְנִלְמַדְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם" — כָּל שֵׁשְׁנוֹ בַּעֲשִׂיָּה לְשֹׁנוֹ בְּלִמּוּדָה, כָּל שְׂאִינוֹ בַּעֲשִׂיָּה אֵינוֹ בְּלִמּוּדָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב.

92

דאורייתא וקב"ה כולא חד

שם מסביר אדמו"ר חזקן שבאמצעות התורה והמצוות ה' עצמו נמצא בהן, ש"אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד", ושיקודשא בריך הוא" פירושו ה' הקדוש ונבדל לחלוטין מן העולמות. הוא מביא גם את הפסוק "כי ביה ה' צור עולמים", כמו במאמר זה.

הערת קה"ת

נסמן לקמן גז, ג.

פסקה 26

93

למס"נ באחד

Pri Etz Chaim. הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

ראה שו"ת הרשב"א ח"ה תשובה נה. ב"ח טו"א"ח רסס"א. פע"ה שער הק"ש פ"ב.

94

ויקם עדות ביעקב

"ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל". הפסוק נדרש כאן כשתי מדרגות. בתורה, המקבילות לשני השמות

תהילים ע"ח:ה Psalms 78:5

וַיִּקָּם עֲדוֹת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׁם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צָוָה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעֵם לְבָנֵיהֶם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, ח.

95

דאורייתא מחכמה נפקת

הזוהר: "אורייתא מחכמה נפקת". כאן מסירות הנפש מגיעה אל השורש שממנו נמשכת התורה

Zohar II, 121a וז"ב קכא,

הערת קה"ת

זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

פסקה 27

96 ומבחי ישראל נמשך בחי תורה

דיון מקביל ב"ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל"

הערת קה"ת

ראה אוה"ת לך לך עג, ב.

97 ועשיתם אתם

"ועשיתם אותם". הערת קה"ת מציינת את דרשת חז"ל שלפיה "אותם" נקרא "אתם": בעשיית המצוות האדם כביכול "עושה" את עצמו

ויקרא כ"ו:3: Leviticus 26:3

אם-תִּהְיוּ תִלְכוּ וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 ועשיתם אתם אתם כתיב

הזהר דורש "ועשיתם אותם" כ"ועשיתם אתם", דרשה המובאת בהערת קה"ת.

ויקרא כ"ב:31: Leviticus 22:31

וְשָׁמְרֶתֶם מִצְוֹתַי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי ה'

And ye shall keep My commandments, and do them: I am the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar III, 113b זח"ג קיג, ב

Vayikra Rabbah 35:6 ויקרא רבה ל"ה:6

הערת קה"ת

ויקרא כב, לא. ג. זח"ג קיג, ב. וראה ויק"ר לה, ו.

99 אשר יעשה אתם האדם

"אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". כאן, באמצעות האדם נמשכות התורה והמצוות.

ויקרא י"ח:5: Leviticus 18:5

וְשָׁמְרֶתֶם אֶת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּכֶם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי

Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יח, ה.

100 כי ע"י האדם נמשך בחי תומ"צ

מאמר של הרבי על אותו פסוק דן בנקודה זו בהערת שוליים

הערת קה"ת

ראה ד"ה רני ושמחי תשכ"ז (סה"מ מלוקט ח"ד) ע' רפג סעי' ב הערה 11.

101 כל הנשמה תהלל י"ה

"כל הנשמה תהלל י"ה", שנדרש לעיל על הנשמה המאירה

Psalms 150:6 תהילים ק"ו:6

כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל קָה הַלְלוּ-קָה:

Let every thing that hath breath praise the L-RD. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קנ, ו.

102

אם הבנים

"אם הבנים שמחה". מדרגת "אם" מולידה את גילוי האלקות

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:9

מוֹשִׁיבִי עֲקָרָת הַבֵּית אִם-הַבְּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּ-קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103

רני ושמחי בת

הפסוק הפותח, המיושם כאן לעתיד לבוא, כאשר ה"בת" תתעלה

Zechariah 2:14 זכריה ב':14

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי-בָא וְשִׁכְנִתִּי בְּתוֹכְךָ נְאֻם-י'

'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

104

שבחי בת תעלה ביתר שאת

ההערה מפנה לדיון מקביל בלקוטי תורה על העלאת המדרגה המקבלת לעתיד לבוא

הערת קה"ת

עי לקו"ת שלח לח, ג. ובביאורי הזהר להצ"צ כרך א פי שלח עי קעא. תל. ובאוה"ת פי חיי שרה קכו, א. שמות כרך ז עי ב"תקא. ג"ך עי רסה.

105

ביתר שאת

"עולה על כולנה". ה"בת" תתעלה מעל כולן

Genesis 49:3 בראשית מ"ט:3

רְאוּבֵן בְּכֹרִי אֶתָּה כְּחֵי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יִתֶּר שְׂאֵת וְיִתֶּר עֲזִי:

Reuben, thou art my first-born, My might, and the first-fruits of my strength; The excellency of dignity, and the excellency of power.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

106

אשת חיל עט"ב

"אשת חיל עטרת בעלה". המדרגה המקבלת תהיה בעצמה לכתר

Proverbs 12:4 משלי י"ב:4

אִשְׁת-חַיִּל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וְכִרְקַב בְּעֲצוֹמוֹתָיו מְכִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107

ולהיות אשת חיל עט"ב כו'

הצמח צדק מצטט את הקטע ומוסיף שהיא עצמה נעשית כתר לבעלה, זעיר אנפין, למעלה מבינה, שעליה נאמר "עטרה שעטרה לו אמו"; ולא רק שהיא הכתר.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ג"ך כרך ב ע' תשסד ושם מציין לכאן ומוסיף "שהיא עצמה נעשה עטרה וכתר לבעלה שהוא ז"א ולמעלה מבחי בינה שעליה נאמר בעטרה שעטרה לו אמו ולא שהיא עצמה העטרה".

108

כמ"ש כמ"א

ההערה מציעה שזהו המקום האחר שאליו מתכוון המאמר

הערת קה"ת

עי באוה"ת פי ראה ע' תרעג ואילך.

פסקה 28

קצת ביאור על זה 109

נמצא שם תמליל נוסף של ביאור זה.

הערת קה"ת

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ה ע"ק. מאמרי אדה"א בראשית ע"ש שנג.

פסקה 29

להבדיל בין הטמא לטהור 110

"להבדיל בין הטמא לטהור". התורה היא הכוח המבדיל.

ויקרא י"א:מ"ז Leviticus 11:47

לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנְּאָכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֹאכֵל:

to make a difference between the unclean and the clean, and between the living thing that may be eaten and the living thing that may not be eaten.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ודברי אשר שמתו בפיו 111

"ודברי אשר שמתו בפיו". דברי התורה שהאדם אומר הם דברי ה' עצמו.

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֲנִי וְאַתָּה בְּרִיתִי אֲמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִי לֹא־יִמְּוָשׁ מִפִּי וּמִפִּי יֵרָע וּמִפִּי יִרְעָה אֲמַר ה' מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מצות כעבד לפני המלך 112

דיון מקביל בעניין העבד והכשר לפני המלך.

הערת קה"ת

ע"באוה"ת פ' ראה ע"י תרסב. וראה לקו"ת צו טז, ב שכי בהתגלות המלך אזי בחי' שר שעבודתו בשמחה. . ובחי' עבד שעבודתו ביראה, ע"ש.

כשר לפני המלך. . כעבד לפני המלך 113

אשתו של רבן יוחנן בן זכאי שאלה מדוע תפילתו של רבי חנינא נענתה ותפילתו שלו לא נענתה. הוא השיב שרבי חנינא הוא "כעבד לפני המלך", ואילו הוא עצמו "כשר לפני המלך". כאן שתי התמונות מתארות את בעלי התורה ואת מי שעבודתם היא המצוות.

ברכות ל"ד ב:כ"ח Berakhot 34b:28

וְשׁוּב מִעֲשֶׂה בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא שֶׁהָלַךְ לְלִמּוּד תּוֹרָה אֶצְל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, וְחָלָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. אָמַר לוֹ: חֲנִינָא בְּנִי, בְּקֹשׁ עָלֶיךָ רַחֲמִים וְיִחְיָה. הִנֵּיחַ רֹאשׁוֹ בֵּין בְּרָכָיו וּבִקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים, וְחָיָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: אֵלֶּמְלִי הִטִּיחַ בֶּן זַכַּאי אֶת רֹאשׁוֹ בֵּין בְּרָכָיו כָּל הַיּוֹם כּוּלוֹ — לֹא הָיוּ מְשֻׁגָּחִים עָלָיו. אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: וְכִי חֲנִינָא גָדוֹל מִמֶּךָ? אָמַר לָהּ: לֹא, אֲלֵא הוּא דוֹמָה כְּעַבְדֵּי לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְאֲנִי דוֹמָה כְּשֶׁר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.

It also happened with R. Hannina b. Dosa that he went to Torah with Rabban Johanan b. Zakkai. The son of Rabban Johanan b. Zakkai fell ill, and he said to him, "Hannina, my

son ! Pray on his behalf that he may live" R. Hannina laid his head between his knees, and prayed on his behalf, and he recovered. Rabban Johanan b. Zakkai said, "Were Ben Zakkai to press his head between his knees all the day long, no notice would be taken of him." His wife said to ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

יחוד הוי"א אה"י. . הארת הכתר 114

אדמו"ר האמצעי מסביר שאה"י פירושו "אני מוכן להתגלות", מן העצם הנעלם של אור אין סוף המאיר בפנימיות הכתר.

הערת קה"ת

"דפי" אה"י אנה זמין לאתגללה מן ההעלם העצמות דאוא"ס שמאיר בפנימיות הכתר" — מאמרי אדה"א בראשית ע"ש שנג.

תתן אמת ליעקב 115

"תתן אמת ליעקב" — כאן הייחוד השלישי, המתקבל כמו חותם.

מיכה ז':כ"ו Micah 7:20

תַּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיָּמֵי קָדָם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0: ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/7/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק